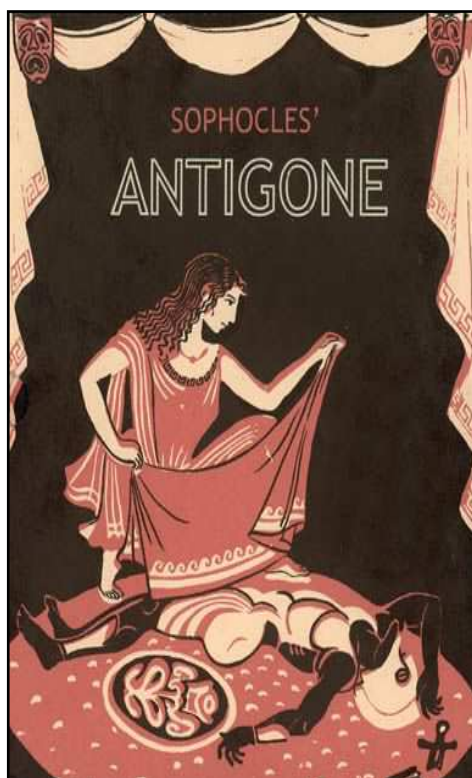

SZEKERES FERENC

Antigoné szerepének megítélése egy új dimenzióból szemlélve

Tartalom

Előljáróban.....	2
<i>Kötelező olvasmányok röviden .....</i>	<i>2</i>
Miről is van szó tulajdonképpen?	3
Hogyan viszonyul mindez a „tradícióhoz”?	5
<i>Szophoklesz: Antigoné részletes elemzés .....</i>	<i>6</i>
<i>Antigoné, Antigoné szerkezete, fő konfliktusok, szereplők jellemzése .....</i>	<i>13</i>
Záró gondolatok.....	15
Utórezgések	16

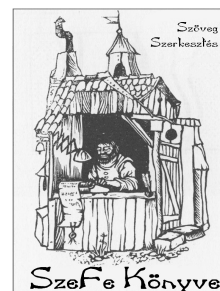
ISBN 978-615-80148-3-0

Attribution Non-Commercial No Derivatives
(CC-BY-NC-ND-4.0)

Nevezd meg!-Ne add el!-Ne változtasd!

2018

„Halálos komolyság helyett halálos komolytalanság. Az élet
elvégre olyan tréfa, melynek csattanója mindig halálos. Ne
vegyük túl komolyan az antik tragédiákat!”

MEGJELENT AZ AU®IGA CENTRUM TAGSÁG GONDOZÁSÁBAN.

Elöljáróban

A minap, miközben egy bálon táncoló tömegbe bambultam és a nyugalom kéjes érzésével, mintegy vízió-szerűen szemlélve (el)néztem a párosával, vagy csoportba kapaszkodók önfeledt szórakozását, harsány jókedvét, vagy éppen a magukban lötyögők átszellemlőtségét, váratlanul egy érdekes sík nyílt meg számomra: „Nem Kreón a hunyó...” – ennyi volt az egész..., (Így elsöre...,)

Nem egy hang szólt hozzám, hanem valami/ez az érzés buggyant föl bennem, úgy ahogyan volt annak komplexitásában; kimondhatatlan módon egyben jelent meg számomra ez a gondolatmintázat...

„Micsodaaa...?”

Az önkéntelenül feltörő kérdés kibillentett bárgyú közönyömből; egyszeriben, mintegy varázsütésre zökentem vissza a valóságba, miáltal, újból színekkel telt meg számomra a terem amiből még az előttem táncolók aurája is kivilágított...

„Nem Kreón okozta a tragédiát” – folytatódott tovább, – „Igen, ő is vastagon benne volt, hozzájárult annak kifejléséhez, kiteljesedéséhez, mint ahogyan az összes többi szereplő is megtette ezt a maga tevékenységével, de nem Kreón volt a tragédia lavinájának kiváltó oka. Ha úgy tetszik ő maga is csak egy a következmények elszenvedői közül, hacsak nem ő az egyetlen, aki szenved a következményektől...”

Mindezzel a „felvetéssel” nem tudtam igazából mit kezdeni, de kisvártatva érkezett hozzá a magyarázat is. (Erről azonban egy kicsit később...) Mindenesetre a dolog egészét, még a magyarázatostul sem nagyon tudtam hova tenni, mert a tudatomban, az imént kapottakkal szöges ellentétben álló információk voltak.

Több alkalommal tapasztaltam már a közhelyes, „semmi új nincsen a nap alatt” mondás velejét, amikor valami nagyon autentikusnak tűnő heureka-élményt követően kiderült számomra, hogy valaki, valahol, valamikor már ősrégen rávilágított arra a bizonyos dologra, ami számomra éppen akkor, éppen ott nagyon kreatívnak, mitöbb eredetinek tűnt.

Ez alkalommal óvatos voltam tehát a lelkesedéssel és körbeszimatoltam: föllelhető-e az ilyen módon tudomásomra jutott fölismeréshez hasonló meglátás.

Mit tesz a XXI. század, konformizmus csöcsein nevelkedett gyermeke...(?); hozzájuk hasonlóan én is a netxikonhoz fordultam „okosodás” végett, hogy lássam mi forog közkézen manapság, ezt a témát illetően.

A keresés jónéhány találata közül hármát adok itt közre.

Egyet az okulás kedvéért, kettőt pedig érdemi módon az új szemléletmód és a köz-vélekedés (miszerint Kreón kifejezetten bűnös-ként kerül aposztrofálásra) különbözőségének érzékeltetése végett.

*****

Kötelező olvasmányok röviden

<https://kotelezokroviden.wordpress.com/2013/08/06/szophoklesz-antigone/>

Szophoklész – Antigoné

A dráma elején Antigoné és Iszméné beszélgetnek. Antigoné elmeséli Iszménének, hogy bár egyik testvérüket Eteoklész halála után eltemették, másikat, Polüneikészt tilos még csak siratni is, ő azonban elhátározza, hogy eltemeti bátyját. Iszméné visszautalva oidipusz tragédiájára, óva inti testvérét, de Antigoné hajthatatlan. Elmennek a kar pedig elzengi Kreón (a király) énekét. Jön Kreón, kihirdeti, hogy Polüneikészt nem lehet eltemetni, sőt még öröket is rendel a holttest mellé. Egyszer csak megjelenik egy ör azzal a hírrel, hogy valaki befedte homokkal a holttestet. Kreón dühös lesz és elrendeli a tettes kézre kerítését.

Nemsokára jön is az ör Antigonéval. Mindenki meglepődik a dolgon, főként Kreón. Az ör elmondja, hogy pont akkor fogta el Antigonét, amikor a sírt rendezgette. Antigoné bevallja tettét, sőt azt is, hogy a törvény ellen vétett, de mivel ezt a törvényt nem istenek szabták, így rá ez nem hat. Kreón furcsállja, hogy Antigoné ennyire vállalja tettét és még csak nem is szégyelli. Egyszer csak megjelenik Iszméné sírva, és bevallja, hogy elkövette ő is azt a bűnt, mint Antigoné. A lány együtt akar halni testvérével, ám ezt Antigoné nem engedi, de végül mindkét lányt elvezetik.

Jön Haimón, Kreón fia, Antigoné vőlegénye. Először hajlik apja szavára, majd végül mégis Antigoné mellé áll, és szembeszáll apjával. Büntetésből Kreón azt parancsolja, hogy Antigoné halljon meg azonnal Haimón előtt. Hozzák is Antigonét, aki emelt fővel indul a halálba. Azonban mielőtt még megölhetné megjelenik Teiressziasz, a vak jós, és egy jóslatot mond Kreónnak, azonban ő nem veszi ezt komolyan, és hajthatatlan abban, hogy Polüneikészt nem lehet eltemetni az idők végezetéig. Ezek után a jós Kreón fiának halálát jóslja meg. Kreón megijed. A karvezető azt tanácsolja neki engedje el Antigonét. Kreón elsiet. Ekkor jön egy hírnök: Haimón öngyilkos lett. jön a királynő, Eurüdiké. A rossz hírt hallva azonnal a palotába siet. Kreón jön Haimón holttestével, siratja a fiát, ekkor érkezik a második tragédia híre. Meghalt a királyné. Kreón ekkor szembesül döntésének következményével és súlyosságával.

Elemzés:

Kr. e. 441-ben keletkezett, a demokrácia fénykorában. A dráma maga konfliktusokra épül. Az első konfliktus már rögtön az elején, a prologoszban megjelenik. Antigoné és Iszméné vitája adja az alapkonfliktust.

A mű maga tragédia, ami a tragédia (kecskedal) szóból ered. Középpontjában értékpusztulás áll. A főhős küzd egy eszméért vagy értékért, de a sors vagy környezete miatt szükségszerűen elbukik.

A tragédia felépítése (zárójelben, hogy hány található egy tragédiában):

- **Prologosz: bevezető (1)**
- **Parodosz: kar első éneke (1)**
- **Epeiszodion: párbeszéd részek (sok)**
- **Sztaszimon: kardal (sok)**
- **Kommosz: panaszdal (1)**
- **Exodosz: kar kivonulása (1)**

Őszintén megmondom neked az Oidipusz király sokkal inkább közelebb áll a szívemhez. Ez sem rossz, de az itt felhozott értékek számomra nem minden esetben követhetők és elfogadhatók. Mindegyik szereplő hordoz olyan értékeket, amelyek önmagában sokszor követendőek, esetleg elítélendőek, de összességében adnák meg az egész dolognak az értelmét, azonban ezt nem látom teljesen kibontott dolognak. **Bennem maradt egy óriási kérdőjel a történet "Antigoné szálával" kapcsolatban, amit hiába magyarázna bárki. Szophoklész azt szerintem elvarratlanul hagyta.**

*****

Eddig az első idézet...

Nos, mindezt, elsősorban ez utóbbi felvetés(e) miatt idéztem ide. A szöveg írója talán megsejtett valamit, bár ezen túl semmi érdemít nem tett hozzá a korábbi nézetekhez..., csak jelezte, hogy lehet itt valamiféle turpisság.

Számomra rögtön fölvetődik még további kérdés Szophoklész szándékosan hagyott egyfajta „időbombát” a műben, vagy merő véletlenül alakította így az egészet és maga sem volt tudatában az elkövetkezőkben említett dimenzió létezésének?

Megjegyzem még: a hozzászólások között több közsönet is elhangzott az összefoglaló írója felé, miszerint megkímélte az olvasókat a mű egészének hosszadalmas átrágásától.

Megjegyzem: mindezzel sztorivá silányult Szophoklész műve, elveszítve annak minden mélységét, a benne történő haladással föltároló minden kalandot, felfedezést, élményt, de ez valószínűleg nagyon sokan egyáltalán nem törődnek, nem tartják ezt fontosnak.

Megjegyzem, az előző megjegyzés egyenes és szükségszerű következményeként születhetett meg „Fity Matyi” föntiekkel kapcsolatos magvas hozzászólása is, miszerint: „Hát ez kurvaszar mi a fasznak kell nekünk ezt tudnunk... am köszí ezt a feltöltést kreon egy pöcs” (november 9, 2017 1:17 du.)

No, püff neki...

*****

Ennyi bevezetőt követően, előbb nézzük a bálon érkeztet „magyarázat” (bevezetőben megígért) velejét, azután vizsgáljuk meg, hogyan viszonyul mindez a „hivatalos” állásponthoz?

*****

Miről is van szó tulajdonképpen?

A pincér minden bizonnal hülyének nézett, amikor a tőle kért jegyzetömb-lapokra, olyanokra, amikre a rendelést szokta följegyezni, a tőle kölcsönzött tollal, a táncolóktól kissé félrehúzódva, a bömbölő zene közepette, a villogó diszkófény gyér világánál, az alábbiakat jegyzeteltem föl magamnak:

Kreónról mindenféle rosszat el lehet mondani, de az kétségtelen, hogy képes a változásra, a megújulásra, a belátásra; Antigoné ezzel szemben ilyesmire képtelen. Az ő magatartása (és jelen esetben nem tesszük vizsgálat tárgyává az általa képviselt morált), sok esetben kívánatos, esetleg elvárt, vagy elismerésre méltó, azonban bizonyos esetekben nem szerencsés dolog, mert, mint jelen esetben is, esetleg tragédia okozója lehet.

*****

Vannak olyan vélemények (G.-i akarás szükségszerűségének átgondolása), miszerint az akarat sarkalatos eleme mindenféle lényeges és előrevivő dolognak.

Jelen konfliktusunkban pontosan az volt a tragikus momentum, a tragédiát, annak lavináját elindító elem, hogy Antigoné magával az akarásával, akaratával nem tudott mit kezdeni, nem tudta azt kontrollálni, illetve nem a legszerencsésebb módon kezdett vele valamit.

Antigoné előbb szemben állt/szegült a társadalmi törvénnyel, később a természeti/isteni törvényeket helyezte az egoja alá.

Antigoné akart(a) elsősorban a társadalmi törvénnyel szemben nyilvánult meg, azonban (másodsorban) nem a természeti harmónia irányában, nem ebbe az irányba hatott...

Antigoné akar(a)t(a), de a természeti/isteni törvény ellen(ében)...

Viszont a kritikus pillanatban, amikor ember kellett volna a gátra; nem akart ellenállni! Nem alkalmazta a wu wei-t...

Viszont ellenállt amikor, nem fogadta el Kreón parancsát sem, sem a rá vonatkozó ítéletének következtében a saját sorsát sem. Ez okozta magát a tragédiát, a tragikus folyamat elindulását.

*****

Kreón (mint uralkodó és egyben minden zsarnoki allűrjének „elismerésén” túl), a fiát áldozta¹ a város érdekében és a város ellen törő egy bizonyos ellensége irányában szankcionált, amiből nem engedett; később, amikor belátásra kényszerítették, a pálfordulásával egyből korigált, belátásával teljesen emberi magatartás szerint járt el.

¹ Teiresziasz a város ostroma alatt azt jóslta Thébai lakosainak, hogy Arészt, a háború istenét, emberáldozattal kell kiengesztelniük, különben az ellenség győzedelmeskedik; az önfeláldozó tette csak Kreón fia, Megareusz volt hajlandó.

Kreón (egyrészt) mint uralkodó a rá bízott források iránt elkötelezett, személy szerint szimpátia-döntést hozott Polüneikész holttestének temetetleniségéről; (másrészt) mint uralkodó, erősnek, következetesnek kellett mutatkoznia a mulasztó örrel szemben; hivatalosan egyéb vonatkozásban sem mutakozhatott gyengének, nem engedhette meg, hogy az alattvaló, egy nő utasításait, kedvét kövesse (ezt több alkalommal ki is nyilvánítja, sőt ez bizonyos meghasonulást okoz nála). Ilyen tekintetben a mozgástere szűkebb volt a szabad akarat kinyilvánítására, a felelőssége pedig nagyobb minden egyéb szereplőnél.

A létezés jóléte szempontjából, figyelembe véve egy hosszú távú uralkodói gondolkodást, nem volt túlságosan sok választása, ha új királyként következetes, tiszteletet parancsoló vezetőként próbálta hatékonyan intézni, képviselni a rá bízottak sorsát.

(Napjainkban körbetekintve láthatjuk mit eredményez, ha nem egy egységes hatalom, szándék, ész vezérel, vezet..., ha a de-generációból² kikerülők lesznek a megmondók, miáltal egy demokratikus-humanizmusba csúszik bele a társadalmi „fejlődés” folyamata.)

*****

Ragadjunk le még itt egy csöppet, ha már ennyire belementünk ebbe az uralkodósdba...

Nagy előd(ök) nyomdokaiba lépni mindig nagy kihívás, főleg akkor, ha komolyan veszi az ember a dolgát, nem akarja ellébecolni a feladatot. Kreón, a nagy elődeihez hasonlóan jó király és jószágos ember próbált lenni; gyengesége, kisszerűsége miatt azonban egyik sem sikerülhetett neki. Nem lehet jó ember, aki rossz uralkodó, és nem lehet jó uralkodó, aki rossz ember. Jelen esetben a rossz alatt/mellett/azzal egy időben érdemes a „nem józan” fogalmát is behelyettesíteni. Ilyen kvalitással emberek felett akar (jól) uralkodni, anélkül, hogy ismerné az embert. Mivel benne nincsen meg az a képesség, ami egy igazi uralkodóhoz elengedhetetlen, az ő története a véletlenül hatalomhoz jutó középszerű kisember tragédiája.

A középszerűségnek, a senkiségnek azonban van néhány nehezen titkolható jellegzetessége, amik közül Kreón is megmutat számunkra valamit: pl. istent akar játszani³, (ebben látja hatalmának zálogát); vagy például, hogy ő az a „nemes-ember”⁴, aki a törvény erejével tilthat valamit.

² <http://mek.oszk.hu/17900/17926/>

³ Fölmerülhet a vélelem Antigonével szemben is, miszerint a saját halálával nem istent akart-e játszani(?) Kreón mindenáron való megbüntetésének érdekében, felhasználva erre a saját, rendelkezésre álló egyetlen lehetőséget ennek megvalósításában... Én magam is ismerek Antigonéhez hasonló mentalitásút, aki az isteni törvények mellé tekintve, népszerű ebét a karóhoz kötve, gátlástalanul tör a saját, vélt igaza irányába, mitsem törődve azzal, hogy ezáltal milyen súlyos körülményeket idéz elő a jövőben...

⁴ Utalás „A Felcseperedet”-re, aminek alcíme „avagy (ahol terem a (nemes) penész” és ami többek között az ilyenekkel foglalkozik. (Nemes-ember érts, aki csak nemet tud mondani, képtelen a kreativitásra, viszont a „nem”-re mindig kész, sőt csak erre képes, (mint ahogyan a mai világban egyre többen...))

*****

A témával kapcsolatban fölmerül egy igencsak sikamlós fogalom, a „Hűség” kérdése...

Mellőzve mindenféle levezetést itt csak annyit jegyzek meg, hogy: számomra a hűség a „hűség önmagához”-t jelenti.

Antigoné messzemenően teljesítette azt a kategóriát, azonban mit eredményezett ez a „hűség önmagához”? Jól látható ez a tragédia végkifejletében..., de ehhez kellett a többiek is, azok közreműködése! Azonban jelen esetben Haimón csak a szerelmes archetípusa(ként), Eurüdiké csak az anya archetípusa(ként) működött közre..., gyakorlatilag saját akarás, ezzel az önmagukhoz való hűség nélkül.

Kreóntól a végkifejlet (akarása) igen távol állt, semmiféle ilyen szándék nem motiválta, azonban semmi, vagy nem sok választása (nem) volt a tragikus folyamat kiteljesedésére, sőt tevékenysége éppen ez ellen irányult, amikor (végre) belecsöppent a történések sűrűjébe.

Akiknek lett volna lehetősége a folyamatot más irányba terelni, azok nem tették ezt meg, annak ellenére, hogy az elszenvető alany szerepkörbe kerültek ezáltal. A fiának is és a feleségének is volt lehetősége szabadon alakítani az eseményeket (a nemcselekvés által), azonban ezek az önálló döntés képességével rendelkező, különálló entitások, a szabad akaratuk, elhatározásuk szerint választottak sorsot maguknak.

2018. szeptember 22. 23.40 a „VN” Bálon

*****

Antigoné pálfordulása tendenciáját tekintve lefelé mutató, destruktív, valami „nagyemberiből”, (csak) emberivé, vagy az alá került.

Kreón pálfordulása fölfelé mutató, pozitív irányultságú, a zsarnokiból az emberi felé mozdult.

(Halálbüntetés eltörlésének egyik indoka, hogy az esetleges tévedések korrekciójára, jóvátételére nincsen lehetőség.; Antigoné maga vágta el egy lehetséges jóvátétel lehetőségét.)

*****

Kreón pálfordulása, illetve Antigoné alaphozzáállása nyomán merülhet föl a Hérosz, a heroikusság fogalma, ami a két szereplőt (ilyen tekintetben) majdhogynem egymásba kovácsolja.

Seneca szerint Hérosz: akit nem lehet legyőzni; legfeljebb megölni. Akinek sikerül, hogy legalább életének nagy pillanataiban sorsánál erősebb legyen. Aki nagyságot valósít meg, tekintet nélkül arra, hogy abba belebukik, vagy sem.

Mivel Szophoklész közel fél évezred választotta el Senecától, az előbbinek esélye sem volt az utóbbi, ilyenekénti véleményéről, minek kapcsán mi, viszont (azt hiszem, minden profanizált-, sztereotíp vélemény ellenére, attól függetlenül) kijelenthetjük: Szophoklész két Héroszt is beletett ebbe a művébe.

*****

Szereplők

Antigoné (Haimón menyasszonya) – a „mozgató”
Iszméné (Antigoné testvére) – a tömegember
Kreón (a király) – az elszenvető, vesztes
Haimón (Kreón fia, Antigoné vőlegénye) – a szerelmes archetípusa
Teiresziász (vak jó) – a feltartott ujj
Euridiké (Kreón felesége) – az anya archetípusa
őr – akit a végzet vonszol
szolga – a kívülálló
thébai vének kara – vegyes funkcióval, főleg a hangulati aláfestést biztosítja
emlegetik:
Eteoklész (védte a várost) – a jó
Polüneikész (vársora támadt) – a csúf
Oidipusz + thébai mondakör szereplői – az „ősök”

*****

Hogyan viszonyul mindez a „tradícióhoz”?

Csoda-e, ha előbb azt hittem, hogy csak valami félreértés, vagy sanda csalmány, netán afféle paranoid csillanás, amit a képzeletem játszik velem a „Kasszandra monológja”⁵ és „A Felcseperedett”⁶ közzétételét követően.

Csoda-e, ha később azt gondoltam: lehetetlen, hogy csak nekem nyíljon meg ez a sík és mindenki csak az „olyan-mintha” bűvöletében, attól sugalmazva mondhatna ítéletet, véleményt a műben leírtakról; ezért utánanéztem néhány „hivatalos” elemzésnek, azok témához történő közelítésmódjainak.

A továbbiakban, ezek közül kettőnek a „kiegészítésével” próbálom a számomra megnyilvánult aspektust bemutatni, ami egyébként teljes mértékben harmonizál az imént említett „Kasszandra monológja”-ban és „A Felcseperedett”-ben leírt szemlélettel.

Az alábbiakban a

<http://erettsegi.com/tetelek/irodalom/szophoklesz-antigone-reszletes-elemzes/>

és a

<http://erettsegi.com/tetelek/irodalom/antigone-antigone-szerkezete-fo-konfliktusok-szereplok-jellemzese/>
elérési úton található szövegeket használtam föl ennek az eltérő dimenzióknak bemutatására.

(Figyelemre méltó még az ide be nem idézett:

http://www.lidercfeny.hu/alkotas_megjelenitese.php?cikk_id=87, ami jól érzékelhetően a mai „jogászkodás” mentén próbálja megragadni a konklúziót; azonban a „vádolt valóban vétett az isteni törvények ellen, de már megkapta a büntetését” szemlélettel kicsit

összemossa az isteni és a földi törvénykezést. Megíté-
lésem szerint ugyanis az isteni törvények ellen vétők
tekintetében földi bíróságnak semmi keresnivalója; az
csak belepancserolni tud az ilyen dolgokba, mint aho-
gyan az mainapság is gyakran előfordul.⁷)

A szövegben alkalmazott jelölések:

Az új perspektíva szempontjából lényeges gondolat az elemzés eredeti szövegében.

[Az új látásmódot megmutató, az eredeti elemzés szövegétől eltérő kiegészítés; illetve valamilyen figyelemfelkeltő beszúrás.]

Mindennek messzemenő vonzata van néhány egyéb
éppen „futó” téma tekintetében: a képesség-e az aka-
rat, az ellenállás nemakarása, illetve a hűség-tisztesség
és egyéb kérdések...

De ezekről majd valamikor egy másik írásban...

2018. szeptember 24.

⁷ Többek között ezzel és a bűn témakörével foglalkozik a „Tömegkönyv” munkacímre hallgató írás, (ami „A Felcseperedett” folytatásaként vár megjelenésre, valamint „Az Au@iga Evangéliuma (Az Isteni törvény és a Bűn, a Humana Commedia-tól, a Commedia Mortalis-ig)” munkacímmel, ami az „Auriga 20 éve” folytatásaként vár megjelenésre.

⁵ <http://mek.oszk.hu/17900/17926/>

⁶ <http://www.szefe.info/haiku/node/194>

A 90 esztendő megért, boldog életű Szophoklész (i.e. 496-406) munkásságában érte el a görög tragédiaköltészet fejlődésének tetőpontját. Poétikájában Arisztotelész az ő tragédiáit tartja a műfaj mintaképének, a legtöbbször az ő műveire hivatkozik. Szophoklész léptetett fel először három színészt, ő vezette be a díszletezést, s a kórus tagjainak a számát 12-ről 15-re emelte. Több mint 120 darabot írt, s 24 győzelmet aratott a versenyeken – többet, mint bármely más görög drámaíró -, a vereséget jelentő harmadik helyre pedig sohasem került. Ránk maradt hét tragédiája közül három a trójai, három a thébai mondakörből meríti témáját, egy pedig Héraklészről szól.

Antigoné című tragédiája, melyet a 440-es években mutathattak be, a thébai mondakörhöz kapcsolódik. A korabeli néző ismerte a mítoszt, a mai olvasónak viszont, hogy valóban megértse a tragédiát, az előzményekre való gyakori célzásokat, mindenekelőtt a Labdakidák végzet sújtotta családjának szomorú történetével kell megismerkednie.

A thébai mondakör

Laiosz (lájosz), Labdakosz fia, Thébai királya feleségével, Iokasztéval (kiejtése: iokaszté) hosszú ideig önmegtartóztató módon élt, mert az a borzalmas jóslat nehezedett a királyi párra, hogy Laiosz születendő fia meg fogja ölni apját, és anyját veszi el feleségül. Egyszer – a bor mámorában – a király mégis megszegte a magára vállalt megtartóztatást, és fia született. A csecsemő bokáját átszúratta – innen a neve: Oidipusz (oidipusz), “dagadt lábú” -, és kitétette a Kithairón hegyére, hogy elpusztuljon. A parancs végrehajtásával megbízott szolgának azonban megesett a szíve a gyermekben, s egy pásztornak adta át. Ez elvitte Korinthuszba, Polübosz királyhoz, aki – gyermektelen lévén – sajátjaként nevelte fel.

Ifjú korában egy lakomán valaki “cserélt gyermeknek”, fattyúnak nevezte. A sértés nyugtalanította, s Delphoi jóshelyén kért felvilágosítást származása felől. Apollón-tól ugyanazt a jóslatot kapta, mint egykor apja, Laiosz.

Hogy e szörnyű jóslat bekövetkezését megakadályozza, nem tért vissza Korinthuszba, mert még mindig Polüboszt s ennek feleségét hitte szüleinek. A Thébai felé vezető úton idegenekkel találkozott, a keresztút-nál vita és veszekedés támadt közöttük, s Oidipusz ekkor tudtán kívül – önvédelemből – megölte apját s ennek kíséretét egyetlen szolga kivételével. Így teljesedett be a jóslat egyik fele.

Mikor Thébai falai alá ért, a várost éppen a Szphinx (szfinx), az oroszlántestű, leányarcú, madárszárnyú emberevő szörnyeteg tartotta rettegésben. Emberáldozatot követelt a várostól magának mindaddig, míg valaki meg nem oldja talányos kérdését: mi az, ami reg-

gel négy lábon, délben két lábon, este pedig három lábon jár? Az ismeretlen jövevény megoldotta a titkot: ez az ember, hiszen mint kisgyermek négykézláb mászik, életének delén két lábon jár, az öregkor alkonyán a botra mint harmadik lábra támaszkodik. A Szphinx szégyenében egy mélységes szakadékba vetette magát, Oidipusz pedig jutalmul elnyerte az özvegy királyné kezét s a város trónját. (Laiosz halála után Kreón volt a király.) Beteljesedett tehát a végzet: megint csak véletlenül, tudtán kívül édesanyjának lett a férje.

Oidipusz – mit sem sejtve a kettős bűnről – boldogan és igazságosan uralkodott Thébaiban. A vérfertőző házasságból két fia, Polüneikész és Eteoklész s két leánya, Antigoné és Iszméné született. Egyszer azonban pusztító dögvész dühöngött a városban, s ez a delphói jóslat szerint mindaddig nem ér véget, míg Laiosz király gyilkosa el nem nyeri méltó büntetését. Oidipusz mindenre kiterjedő, erélyes nyomozásba kezdett, s éppen a gyilkos után való kutatás közben derült fény mindenre. Iokaszté önkezével vetett véget életének, Oidipusz pedig megvakította önmagát. Fiaira, akik el-lene fordultak, a testvérviszály átkát mondta ki, s hú-séges leánya, Antigoné kíséretében útra kelt. Az At-hén melletti Kolónoszban talált menedéket, s itt fejezte be sorsüldözött életét.

Oidipusz két fia, miután rájuk szállt a királyság, béké-sen megegyeztek, hogy felváltva fognak uralkodni. Azt remélték, hogy így megtörik az apai átkot, s elkerülhetik a testvérviszályt. Eteoklész azonban jog- s törvénytörő módon megszegte a szerződést, s bátyját örökre száműzte hazájából. Polüneikész az argoszi ki-rályhoz menekült, leányát feleségül vette, s apósa megígérte, hogy visszasegíti trónjára. Hét vezér indult hatalmas sereggel Thébai hét kapuja ellen. Az elkese-redett küzdelemben végül is a thébiaiak győztek, a két testvér pedig egymás kezétől esett el. A királyi hatalmat Kreón, a volt királyné, Iokaszté testvére vette át. Itt kezdődik az Antigoné című tragédia cselekménye.

Az antik dráma jellegzetes vonásai

A tragédia első elolvasása közben is feltűnik, hogy az események színhelye egyetlen tér; amit látni lehet, Thébaiban, a királyi palota előtt történik. Az egyre fe-szültebbé váló konfliktus itt szenvedélyes viták, szó-csaták formájában valósul meg. A valóságos tettek, a tetteges összeütközések (pl. Antigoné eltemeti Polüneikészt, az örök rárohannak és elfogják, Haimón a sziklasírbán meg akarja ölni apját, és öngyilkos lesz) máshol, nem a színpadon zajlanak le. Ezekről az ör, illetve a hírnökök elbeszéléséből értesülünk. – A tragédia időtartama csupán néhány óra.

A kórus (kar), mely énekkel (kardal), esetleg tánc-csal kísérté és magyarázta a cselekményt, elválaszthatatlan a görög drámától. Fontos szerepe volt a kórusnak a tragédiák (drámai művek) szerkezeti tagolásában: a mai jeleneteknek, felvonásoknak megfelelő részeket választotta el egymástól.

A kórus jelentőségéről, szerepéről Arisztotelész, a görög bölcselet ezt írja Poétika című művében: “A karnak mintegy a színészek egyikének szerepét kell betöltenie és együttműködni a játék egész menetével – nem úgy, mint Euripidészénél, hanem úgy, mint Szophoklészénél. A legtöbb költőnél az énekelt részeknek nincs több kapcsolatuk a történettel, mint akár egy másik tragédiával; ezért azután betétdalokat énekelnek.”

Az Antigonében az egyes kardalok nemcsak elváltatják, hanem össze is kapcsolják az egymás után következő párbeszédes jeleneteket. A legelső karének pl. ujjongó himnusz, a győzelem napjának köszöntése, hiszen éjszaka elmenekült a Thébait ostromló sereg; a kar felidézi a csata egyes részleteit. A kardal szorosan, bár ellentétes érzelmi tartalommal kapcsolódik a megelőző prologoszhoz: ugyanarra az ostromra utal, mely a városnak ugyan szabadságot, Antigonénak és Iszménének viszont végtelen szomorúságot hozott, hiszen mindkét testvérük meghalt a csatában.

A kar egyben megteremti az összefüggést is a prologosz és az 1. jelenet (epeiszodion) között: megtudjuk, hogy a vének tanácsát az új király hívatta össze, s már közeledik is Kreón. A többi kardalnak is ugyanilyen kettős – elválasztó és összekötő – funkciója van, s egyben átmeneti megnyugvást is jelent a felzaklatott lelkű nézők számára. A karvezető részt is vehet a cselekmény bonyolításában. Teiresziász jóslata után pl. nagy szerepe van abban, hogy Kreón megváltoztatja korábbi döntését. Észrevehető különbség van a dialógusok és a kardalok verselése, nyelve, stílusa között. A dialógusok hatos jambikus sorokból állnak, s a harmadik lábban – a görög eredetiben – legtöbbször sormetszet (cezúra) található. A rövid szótag helyett hosszú is előfordulhat (tehát jambus helyett spondeus). A dialógusokat Szophoklész attikai nyelvjárásban írta.

*“Apám, tied vagyok, te tűzöl célt elém,
S tanácsaid követni mindig kész vagyok.”*
(Trencsényi-Waldapfel Imre fordítása)

*“Atyám, tiéd vagyok. Te szabsz utat nekem:
megszívlelem, ha jó tanáccsal gazdagíts.”*
(Mészöly Dezső fordítása)

A jambikus vers közelebb áll az élőbeszédhez, s könnyebb színpadon szavalni. “A párbeszéd megjelenésével maga a természet találta meg a megfelelő versmértéket, mivel a metrumok közül az iambosz beszélhető legjobban” – jegyezte meg Arisztotelész.

A kardalok versmértéke a legnagyobb változatosságot mutatja. Szabályos és “szabálytalan”, rövid és hosszú sorok a legkülönbözőbb kombinációkban fordulhatnak elő. Az eddig tanult verslábak közül valamennyit megtalálhatjuk az eredetileg dór dialektusban írt kardalok szövegében.

Igen kedvelt metrum még ezeken kívül a ionicus a maiore (jónikus a majóre): h h r r; a ionicus a minore: r r h h; a choriambus: h r r h.

Az Antigoné szerkezete

Szophoklész nagy művésze a tragédia szerkezeti felépítésének: már a prologoszban előrejelzi az összeütkezés bekövetkezését, s ettől kezdve biztos kézzel vezet a végkifejletig. A tragédia vége felé némi reménysugarat is nyújt, de csak azért, hogy annál megsemmisítőbben hasson a katasztrófa. Művészi tudatossága főleg a jellemek megalkotásában tűnik ki.

Az Antigoné szerkezete Hány színész van egy-egy párbeszédes részben a színen? Figyeljük meg azt is, hogy az egyes epeiszodionok fokozzák-e vagy csökkentik a drámai feszültséget, siettetik-e vagy késleltetik a végkifejletet!

Prologosz: 1-99. sor; expozíció; Antigoné, Iszméné.

Parodosz: 100-161. sor; “Fénylő Héliosz, ily szépen...” – a kórus diadalmi éneke, a győzelem napjának üdvözlése.

1. epeiszodion: 162-331. sor; a bonyodalom kezdete; Kreón, az ör.

1. sztaszimon: 332-375. sor; “Sok van, mi csodálatos...” – a kórus az ember titokzatos-félelmes-csodálatos hatalmáról énekel.

2. epeiszodion: 376-581. sor; a drámai harc fokozódása; Kreón, az ör, Antigoné, Iszméné.

2. sztaszimon: 582-625. sor; “Boldogok, kiket nem látogat meg életükben sorscsapás...” – az emberi sors törékenysége, bizonytalansága a karének témája.

3. epeiszodion: 626-780. sor; késleltető mozzanat; Kreón, Haimón.

3. sztaszimon: 781-800. sor; “Erősz, te legyőzhetetlen...” – a szerelem mindent legyőző hatalmáról szól az ének.

4. epeiszodion: 801-943. sor; a drámai feszültség fokozódása. – Ennek az epeiszodionnak nagy részét a kommosz (806-882. sor) teszi ki: a kar és Antigoné közös panaszdala.

4. sztaszimon: 944-987. sor; “Türte a szépalakú Danaé is... – a kar Antigoné sorsától meghatva más hősök és hősnők hasonló szenvedéseiről emlékezik meg.

5. epeiszodion: 988-1114. sor; a drámai feszültség tetőpontja (krízis); Kreón, Teiresziász, karvezető.

5. sztaszimon: 1115-1154. sor; “Soknevű isten, Kadmosz dicső unokája...” – a kórus bizakodva Thébai védőistenéhez, Bakkhoszhoz (Dionüszosz) fordul segítségért.

Exodosz: 1155-1347. sor; végkifejlet, katasztrófa; első hírnök, második hírnök, karvezető, Eurüdiké, Kreón. – Kommosz: 1261-1347. sor; Kreón és a karvezető panaszdala.

Exodikon: 1348-1353. sor; “Bölcs belátás többet ér...”

A drámai harc és a jellemek

Szophoklész Antigonéja az európai dráma egy sajátos típusát képviseli. Ez a tragédia egyetlen konfliktus köré épül: **két, egymás ellen feszülő akarat összeütközését ábrázolja.**

A főszereplő rendszerint olyan erkölcsi elveket képvisel, amelyeknek igazságát az adott korban mindenki elismeri, senki sem vonja kétségbe.

Drámai szituáció akkor keletkezik, amikor az ellenfél megakadályozza a főszereplő által képviselt elvek érvényesülését. A két ellentétes akarat egymás elleni tetszozata a drámai harc. A mű mindegyik jelenete közvetlenül vagy közvetve e két akarat valamelyikének a megnyilvánulása.

A főszereplő – egyéni sorsától függetlenül – általában eléri, amit akar: az ellenfél által létrehozott szituáció megszűnik, s ezután helyreáll [?????] az erkölcsi világrend.

A drámai küzdelemben a különböző szereplők, jellemek egymástól eltérő módon viselkednek. **A drámai cselekmény arra kényszeríti a nézőt, hogy válaszson a színpadon felkínált magatartásformák lehetőségei közül. Az író szinte sugalmazza a néző számára a helyes döntést** azáltal, hogy az egyik szereplőt vagy a szereplők egyik csoportját vonzóbbnak, rokonszenvesebbnek rajzolja meg, a másik szereplőt, illetve csoportot taszítónak, megvetendőnek tünteti fel. **Ez az írói állásfoglalás azonban nem mindig egyértelmű, és nem menti fel a nézőt a döntés felelőssége alól.**

Vizsgáljuk meg, a drámai küzdelem kibontakozásának sorrendjében milyen magatartásokat, jellemeket állít egymással szembe az író!

Antigoné és Iszméné

A prologosz alkotja az expozíciót, a drámai műnek azt a bevezető részét, melyben az író megismerteti az előzményekkel, s bemutatja a kiinduló helyzetet. Itt jelenik meg a drámai szituáció. **Két törvény áll egymással szemben: az istenek ősi, íratlan törvénye (a halottat mindenképpen el kell temetni), más szóval a lelkiismeret és az emberség parancsa – s ezzel szemben a királyi törvény: Polüneikészt, mivel Kreón szerint hazaáruló (a néző szemében nem feltétlen az), sem eltemetni, sem megsíratni nem szabad, a parancs megszegőjére pedig a megkövezés halálbüntetése vár.** Ebben a kiélezett, jellempróbáló helyzetben másképpen dönt Antigoné, s másképpen Iszméné: Antigoné lelkiismerete szavára hallgat, Iszméné azonban összeroppan, s nem mer Kreón tilalmával szembeszállni.

Antigoné nem tud élni a Kreón parancsa által teremtett helyzetben, Iszméné azonban elfogadja ezt a helyzetet. Az ő jelleme nem drámai jellem, mert számára fontosabb saját élete, saját boldogulása, mint az általa is elismert erkölcsi kötelesség végrehajtása.

Ugyanilyen szereplő az ő is, aki tudja, hogy a halottakat mindenképpen el kell temetni, de még Iszméné-nél is jobban félti saját létét. Antigoné habozás nélkül dönt, s öntudatosan megy “szép halála” felé. De van benne valami emberen túli erő, emberfeletti szenvedély is, mely megborzosgatja a nézőt.

*

Hogyan ítéljük meg Iszménét? Megérthetjük-e vagy egyetérthetünk-e vele?

Lehet-e mindenkit Antigoné mércéjével mérni? Elvárható-e mindenkitől, hogy egy erkölcsi igazság érdekében az életét is feláldozza?

Kreón

Az **1. epeiszodion** a tragikus küzdelem, a bonyodalom kezdete.

A bonyodalom a drámai műveknek az a része, melyben megindul és kibontakozik az alapszituációból következő eseménysor. Ha a cselekmény összeütközésre, konfliktusra épül, egyre kiélezettebbé válik a drámai harc, a két egymással szemben álló törekvés egymás elleni küzdelme. **[Itt Antigoné a természeti/isteni törvényekkel is szembe megy a sorsának saját akaratával történő beteljesítése által. (Nem akarja a nemakarást!)]** Az események sorában bontakozik ki a szereplők jelleme és kapcsolatrendszere.

Ez a jelenet Kreón jellemébe világít be. Az új király terjedelmes trónbeszédében összefoglalja programját, uralkodási célját és módszereit: **a város üdvének mindenképpen elhelyezését**, a béke helyreállítását s a kíméletlen megtorlást ellenségeivel szemben.

Kreón a hatalomtól megrészegevedve (“Rám szállt minden hatalmuk és enyém a trón”) **[a pozíció által dik-tált, elvárt kényszerhelyzetben]** kérkedő magabiztossággal, fölényesen beszél, **[az uralkodóktól elvárt módon, politikusi allűrnek megfelelően]** mintha minden mondata megfellebbezhetetlen igazság volna. Uralkodási elveivel még egyet is lehet érteni, bár a nézőt zavarja a túlzott magabiztosság, személyének előtérbe állítása s az, hogy csöppet sem kételkedik önmagában (“Hazánkat ily elvekkel én nagygyá teszem”). **[Talán Platón volt az első, aki bevezette, megengedte a politika számára a néppel szembeni hazugságot, legitimizálta az ilyet, pontosan a nép érdekében.]**

Hatalmának és saját bölcsességének tudatában kiadja legelső rendeletét, “törvényét”: Polüneikészt nem szabad eltemetni. S ettől kezdve még furcsább színben tűnik fel. Nemcsak azért, mert rendelete szemben áll az isteni törvényekkel, hanem azért is, mert ez nem szolgálja, nem szolgálhatja a város érdekeit, “nagygyá tételét”, ez nem anarchiát megszüntető, “városrendező” törvény: nem bölcsességét, uralkodói képességeit bizonyítja, csupán hatalmát fitogtatja vele.

Elvei és tettei között mély szakadék tátong.

S szinte még el sem hangzottak Kreón utolsó szavai,

nyomban kiderül, hogy hatalma is korlátozott: az őt jelenti, hogy legelső rendeletét már meg is szegték. Kreón lelkében felerősödnek az indulatok: hatalomvágya és megcsorbított tekintélye, uralkodói gögje és sértett hiúsága küzd egymással, s ez az alig palástolt **belső harc** bosszúra sarkallja. Arra gondol, hogy valamilyen lázadó, felbérelt vakmerő férfi temette el Polüneikészt.

Az olvasók, a nézők tudják, amit a színpadi szereplők még nem sejthetnek, hogy Antigoné temette el testvérbátyját, s ezért feszült figyelemmel kísérik az események fejlődését.

Igen fontos mozzanat ebben a jelenetben a királyi tanácsot képviselő thébai vének, illetve az ő nevükben megszólaló karvezető magatartása. A Kreón által remélt ünneplő lelkesedés helyett a trónbeszédre a vének rejtett vonakodása, húzódozása a válasz. Visszariadnak a nyílt beszédétől, igyekeznek a felelősséget “ifjabb vállakra” hárítani. S mikor a karvezető istenek közbeavatkozására gyanakszik, a felfigyelt király sértegeti, balgának nevezi őt. **[Lehet ezt bizonytalankodásként értelmezni?]** “A saját akaratában és uralkodói gögijében vak Kreón már most kezdi elveszteni támaszait, mindinkább egyedül küzd, akárcsak Antigoné.” (Falus R.: i. m. 337. l.)

“Sok van, mi csodálatos...”

Az **I. sztaszimon** Szophoklész egyik legszebb s leghíresebb kardala. Az ember titokzatos – félelmetes-csodálatos – hatalmáról elmélkedik (a fordítások “csodálatos”, “csoda” szava nem adja vissza tökéletesen az eredeti görög szó kettős értelmét; ennek jelentése: “rettentő, iszonyú, kiállhatatlan, nyomasztó; hatalmas, erős; ügyes, okos, jártas; tiszteltetreméltó”). – Csodálatos az ember, mert “ésszel él”: isteni képességeivel átkel a viharos tengeren, termésre kényszeríti a földet, uralkodik a mélység és a magasság állatai fölött, övé “a széllal versengő gondolat”, a beszéd, s legmagasztosabb tudománya: “városrendező” törvények alkotása. A 3. strófa vége említi a halált, az ember hatalmának egyetlen korlátját, **az egyetlen dolgot, mely az istenektől megkülönbözteti. [Ez a dolog igen nagymérvű leegyszerűsítése. A tettek és azok következményeinek kérdését nem lehet egy lapon említeni! (A későbbiekben ezzel ellentétes megállapítás is található a „hivatalos” szövegek között.)]**

Az emberi sors nagyságának és korlátozottságának erőteljes érzelmi feszültsége adja a kardal csúcspontját: az ember szűkhatáru léte ellenére lett a mindenség urává. – A 4. strófa azonban az emberben rejlő félelmetes lehetőséget is felveti: az ember “isteni” képességeivel, tudásával **nemcsak a jóra, hanem gonoszra is törhet.** A kar éneke csak azt az embert tiszteli, “aki egymás mellé helyezi a honi törvényeket és az istenek esküszent jogát”. Kreón pedig nem ilyen ember **[mint ahogyan Antigoné sem kikezdzhetetlen en-**

nek tekintetében, amennyiben az öngyilkosságot, mint természettől, ezért isteni szándéktól idegen cselekedetet is figyelembe vesszük; öngyilkosságával ő maga is isteni törvényt sértett], s az utolsó sor arról vall, hogy a thébai vének nem akarnak osztozni Kreón tetteinek felelősségében.

Antigoné és Kreón

A **2. epeiszodionban** kerül egymással szembe és csap össze közvetlenül a két főszereplő. Az őt körülményesen fecsegő előadása, mely hitványságát új vonásokkal egészíti ki, néhány pillanatig még késlelteti a konfliktus kirobbanását.

Kreón megkísérli valamiképpen menteni megcsorbított tekintélyét. **Abban reménykedik**, hogy a leány tagadni fogja tettét, vagy pedig nem is tudott a tilalomról. Antigoné azonban nyugodt, csendes szavaival rácsófol erre a reményre **[eltökélt, megátalkodott ennek tekintetében, a későbbi viselkedése arra enged következtetni, hogy tisztában van azzal, hogy ilyen módon ő is megszorongathatja ellenlábását, talán még jól is esik neki ez a fajta hatalom, ami ilyen módon a kezébe került]**: “Elvállalom s tagadni nem fogom soha.” – Antigoné úgy viselkedik, ahogy a prologoszban megismert jelleme követeli: férfiasan kemény, megingathatatlan, még büszkén nevetni is tud. Nyugalmát és hatalmát szent meggyőződése adja **[azonban ez nem elégséges ahhoz, hogy az isteni törvényeket maradéktalanul be tudja tartani; nem akarni ellenállni és elfogadni a sorsát]**. Kreónból csupán a sértett gög beszél, félelmetes erejét egyedül a királyi trón jelenti. Hogy hatalmát bizonyítsa, Iszménét is halálra ítéli **[zavarodottságában, mert ő maga is tisztában van a helyzet súlyosságával és képtelen úgy hatni „ellenfelére”, hogy az uralkodói méltóság ne csorbuljon, össze-vissza csapkod esztele-nül]**. – Nemcsak két ember, hanem két erkölcsi világ-felfogás áll itt egymással szemben.

Isméné is megjelenik, és szemünkben hőssé magasodik: a korábban még rettegő, aktív tette nem, csak végtelen szenvedésre jó, szánszalmat keltő leány, nővére példája láttán, vállalja a halált, a vértanúságot. Vétlenül is vállalja a “bünt” s azt a büntetést, amelytől félve nem tudott Antigoné méltó társa lenni. Vajon mi játszódhatott le a királylány lelkében a két találkozás között? – Iszméné jellemfordulata Kreón szemében örületnek tűnik.

Antigoné keményen, büszkén, gögösen, már-már durván visszautasítja Iszménét. Mi ennek az oka? Kétféleképpen is lehet értékelni ezt a jelenetet. a) Antigoné megveti, gyűlöli a gyáva lányt; hajlíthatatlanul konok, nincs benne szánszalom íránta, s nem akar közösséget vállalni vele. b) Felébred benne a testvéri szeretet, megsajnálja Iszménét, meg akarja menteni a pusztulástól, s csak ezzel a határozott, rideg elutasítással győzheti meg a gyanakvó Kreónt húga “ártatlanságáról”.

A robbanásig feszült légkörben új szál fonódik a tragédiába: megtudjuk, hogy Antigoné Kreón fiának, Haimónnak a menyasszonya.

Haimón

Haimón megjelenése (**3. epeiszodion**) azért késleltető mozzanat, mert a nézőben felébred a remény, hátha tud hatni apjára, s megmentheti még menyasszonyát. (A két szerelmes egyébként nem találkozik egyszer sem a színpadon.)

Haimón mint alázatos, engedelmes gyermek fordul apjához. “A király kapva kap Haimón engedelmisségén, józanságra inti gyermekét, de logikája végzetesen kicsorbult: **a város érdeke már nagyon is háttérbe szorult** gondolataiban, csak ő és ő, az ő akarata és tekintélye – ez tölti be egész szívét és agyát, vaksága és önzése leplezetlenül áll előttünk. Haimón érvekkel igyekszik rávenni apját, hagyjon fel tervével, hiszen a thébai nép nemhogy elítélné, de dicséri a lány bátor, istenes tettét, az elvakult apa azonban megfontolásra sem tartja érdemesnek szavait.” (Falus R.: i. m. 339.1.)

Kreón hibát hibára halmoz, érvei egyre önzőbbek és csupán személyes jellegűek. Például: 1. Inkább haljon meg Antigoné, csak a nép hazugságon ne fogja! 2. Ha egy rokon bontja meg a rendet, mit mer az, aki távol áll? 3. A király minden szavát, “legyen jogos vagy jogtalan”, a népnek követni kell. 4. Ha enged, asszony rabjának fogják mondani. 5. Öregkorában nem fog ifjú legénykétől tanulni. 6. A város a király tulajdona.

Kreón nem hallja (a zsarnok nem is akarja hallani) a nép szavát, s gőgös elvakultságában még fia egyik kétségbeesett feljajdulását is tragikusan félreérti. A szerencsétlen királyfi öngyilkosságra gondol, s ekkor mondja ki: “Mást is megöl halála, hogyha meghal ő.” A már mindentől és mindenkitől rettegő **?????** zsarnok ezt önmaga ellen irányuló fenyegetésnek fogja fel. Ez **Kreón legsúlyosabb hibája, tévedése**.

Az örjöngő király, hogy fiát jobban gyötörje, szeme láttára akarja kivégeztetni “az undok nőszemélyt”.

Kreón végzetesen magára marad, s ez előre sejteti bukását. Ez az elszigeteltség ingatja meg most legelőször: Iszménének megkegyelmez, s visszariad a vérbüntől is (vérrokon megölése), s képmutató aljassággal úgy akarja elpusztítani Antigonét, hogy ne sértse meg az isteni törvényt.

A kar, látva Haimón halálba rohanó kétségbeesését, Erósz veszélyes hatalmáról énekel. S a vének, akik eddig se igent, se nemet nem mondtak, vonakodtak és mellébeszéltek, most megrendülve maguk is “áthágják a törvényt”, nem tudják többé visszatartani könnyeiket, megsiratják Antigonét. A zsarnokság szemében már ez is bűn, üldözendő törvényszegés. **A zsarnok ugyanis nem elégszik meg a pusztá, külsőleges engedelmisséggel: alattvalói lelkivilágán is korlátlan hatalommal szeretne uralkodni, rejtett gondolataikat, érzelmeiket is ellenőrizni kívánja. Arra**

törekszik, hogy saját akaratát rákényszerítse másokra, az embereket megfossza egyéniségüktől, döntési szabadságuktól, mert örökös gyanakvó rettegésében még a ki nem mondott szavaktól is fél.

A kar énekébe szövődik Antigoné megható és gyönyörű halotti siralma (**4. epeiszodion**): a föld odvába vajt sírja, nászszobája felé megy nászadal nélkül, násztalanul. S ha eddig valami emberen túli erő, kemény akarat, olykor ridegség és egyetlen szenvedély (halott testvérenek szeretete) jellemezte Antigonét, aki önfeláldozó elhatározással megy “szép halála” felé, alakja most megtelik gyengéd nőiességgel, gazdag érzellemmel, tiszta emberséggel. “Antigoné az igazság és az élet halhatatlan szerelmese: a boldogságot, nem a halált keresi (a görög embernek fájdmában is feltörő életszomját áthidalhatatlan szakadék választja el a keresztény vértanúk mártíriumától!).” (Falus R.: i. m. 340. 1.) Zokogva búcsúzik Thébai földjétől, kincses hazájától, atyái városától. **A halál nem szép már, hanem iszonyat.**

Antigonét elhurcolják. Kreón látszólag győzött, de a nézőközönség szorongó érzéssel várja a fejleményeket, mert érzi, hogy valami nagy dolognak kell még következnie: a világ harmóniája borulna fel, ha csak a büntetlennek kellene bűnhődnie. A tovább már alig feszíthető feszültségben ott lebeg: a gyilkos zsarnokok sem futhatnak el végzetük elől.

Teiresziász és Kreón

Az **5. epeiszodionban** jelenik meg a vak jós, Teiresziász, aki tisztábban lát, mint a látó, de elvakult Kreón. A jós arra kéri, inti a királyt, tegye jóvá tévedését, ne makacskodjon tovább, mert az önhietség nyomán csak balsiker terem. El kell temetni Polüneikészt: “Ki úgyis meghalt, azt minek megölni még?”

Erre a szelíd, közmondásszerű igazságokkal enyhített kérésre is felcsattan Kreón, durván sértegeti a jóst, újra összeesküvésre gyanakszik, pökhendi módon istengyalázó kijelentést tesz: Polüneikészt akkor sem fogja senki eltemetni, “ha szent sasok jönnének őt Zeusz trónjához ragadni fel”. Már menthetetlen, nem lehet rajta segíteni, **egyre mélyebbre zuhan bűnei és elhagyatottsága örvényébe. [Szemben azokkal a politikusokkal, akik körül folyton-folyvást haszonlesi és/vagy megfizetett csorda lebzsel és ilyen módon minden döntésük (automatikusan) igazolásra, megerősítésre talál.]**

A drámai feszültség most éri el a tetőpontot (krízis). A kirobbanó vitában a vérig sértett Teiresziász megvetéssel fordul el a királytól, de előbb elhangzanak baljós szavai: a halottakért váltságul fiát fogja elveszíteni, s házáat csakhamar férfiak és nők sírása tölti be. Kreón megtörik, zavart lesz és bizonytalan, gőgös önhiettsége a rázúduló csapás hatására szertefoszlik. Kétségbeesve fordul tanácsért a karvezetőhöz, aki gyors cselekvésre ösztönzi: bocsássa szabadon Anti-

gonét, temesse el illőn Polüneikészt. A király megtörtén engedelmeskedik: visszavonja korábbi parancsait, s **megkísérli megfordítani a helyzetet.**

A feszültség feloldódik, a drámai cselekmény ezzel tulajdonképpen lezárult: Antigoné embersége győzött **[de miféle győzelem ez(?), az akaratossága viszont tragédiát eredményez]**, a gögös zsarnok megbukott. S még minden jóra fordulhat, hiszen **a király megbánta tettét.** Ott él a remény a nézőkben is. (Volt a mondának egy olyan változata, amely szerint Antigoné kiszabadul a sírüregből.)

Végkifejlet

Az exodoszban következik be a végkifejlet, a katasztrófa. Az események viharos gyorsasággal peregnek – a színpadon kívül. **Kreón felismerte ugyan hibáit, megbánta tetteit,** de már késő, minden elveszett, bűneinek következményeitől nem menekülhet. Hírnökök hozzák a hírt Antigoné, Haimón és Eurüdiké haláláról, öngyilkosságáról. Kreón – felesége és fia átkaival a fején – összeroppan, erkölcsileg omlik össze. Saját halálát kívánja, de lelkileg máris halott. Bár felkeltheti emberi részvétünket, megbocsátani nem tudunk neki: **öszszeomlása nem tragikus bukás, hanem jogos büntetés. Megnyugszik humánus erkölcsi érzékünk:** ha a bűnteleneknek ártatlanul bűnhődniük is kellett, legalább a bűnös sem menekült meg a büntetéstől. – Az exodikon a gög elítélésével és a bölcs belátás, a józan mérlegelés dicséretével zárja le a tragédiát.

Antigoné tragikumuma

Az Antigoné központi kérdése: hogyan kell dönteni, ha szembekerül az istenek ősi törvénye – tulajdonképpen az emberség, a közösség által szentesített hagyomány s a lelkiismeret parancsa – a zsarnoki hatalom törvényével? Ilven kiélezett helyzetben melyik parancsnak kell engedelmeskedni? Mit kell tennie az embernek, ha választani kényszerül az erkölcs és az “állampolgári” kötelesség, a humanum és a zsarnoki kényszer között? [Meddig lehet elmenni az akaratall(?), akarhatok-e nemellenállni az akaratomnak az isteni törvények, a saját életem óvása ellenében?] Kreón tilalma ugyanis olyan erkölcsi törvényt, mindenki által szentnek tartott igazságot sértett, amelynek érvényességét abban az időben senki sem vonta kétségbe **[mint ahogyan manapság sem vonják kétségbe a de-generáció számtalan mondvacsínált „jogát”].**

A drámai küzdelemben a különböző szereplők – jellemüknek, saját értékrendjüknek megfelelően – egymástól eltérő módon viselkednek. A tragikus cselekmény tehát arra kényszeríti a nézőt, hogy válasszon a színpadon felkínált magatartásformák lehetőségei közül. Antigoné lelkiismerete szavára hallgat, s habozás nélkül dönt. Tudatosan vállalja “engedetlenségéért”, “vétségéért” a szörnyű megtorlást, elszenved a halál-

büntetést. **[???] Antigoné olyan jellem, aki a Kreón parancsa által teremtett új helyzetben nem tud élni, mert számára az életénél is fontosabb az általa képviselt erkölcsi igazság érvényesülése.**

Antigoné igazát, magatartásának értékes voltát mindenki elismeri, senki sem vonja kétségbe. Iszméné

érzelmileg azonosul vele, a thébai vének is csak egy darabig tudják leplezni együttérzésüket, a nép pedig egyenesen helyesli tettét, s már életében megsiratja őt. **Az általános rokonszenv ellenére mégsem meri követni senki Antigoné hősi példáját. A többi szereplő tovább tud élni az előállott szituációban.**

Kreón parancsa elvi megalkuvásra kényszeríti őket. Értékrendjükben fontosabb valami más – saját boldogulásuk, életük megmentése -, mint az általuk is elismert erkölcsi törvény végrehajtása **[(ami jelen esetben nem szolgálja senki hasznát sem)].** – Iszméné később kész feláldozni életét, hajlandó vállalni a halált, de döntésének legfőbb oka a rémület, hogy teljesen egyedül marad: Kreónnal szembeszállni nincs benne elegendő bátorság. Haimón is eldobja életét, éles vitába keveredik apjával, de nem az isteni törvényért küzd, csupán szerelmeséért.

A drámában Antigoné magára marad, egyedül áll: ő az egyetlen, aki az isteni törvényt, az emberség és a lelkiismeret parancsát életénél is drágábbnak tartja, egyedül őbenne van elég bátorság ahhoz, hogy ennek a törvénynek megalkuvás nélkül mindhaláláig engedelmeskedjen.

Antigoné, a dráma főszereplője, tragikus hős, az emberi átlagon felülemelkedő jellem. Bukása ellentmondásos érzéseket kelt: az értékpusztulás megrendítő s az emberi nagyság átélésének felemelő érzését váltja ki.

Kreón bukása

Nem az erkölcsi-emberi nagyság, hanem a korlátlan hatalom birtoklása teszi Kreónt Antigoné félelmetes ellenfelévé. Trónbeszédét hallva, uralkodási elveivel, céljaival még egyet is lehet érteni: a város üdvét mindenek elé helyezi, s a rend, a nyugalom, a törvényesség helyreállítása a célja. Első rendelete azonban már bizalmatlanságot ébreszt, gyanakvást kelt. Nem csupán azért, mert a temetés megtagadása szemben áll az isteni törvényekkel, hanem elsősorban azért, mert ez semmiképpen sem szolgálhatja a város érdekeit. **[Mainapság az általánosan elfogadott morál, a közhangulat áll szemben a természeti törvényekkel; amik mellett kiálló éppen a természetellenessé áll szemben, noha ez utóbbi jelen pillanatban a mércét, a mértéket jelenti.]**

Elvei és tettei között egyre mélyül a szakadék. A félelem elnémítja – Antigoné és Haimón kivételével – ellenfelei hangját; sértett hiúsága, gátlástalan önzése egyre mélyebbre taszítja bűnei és elhagyatottsága örvényébe. A drámai küzdelem során a város érdekei már fel sem merülnek gondolataiban **[mainapság az**

emberi értékek védelme ellentétbe kerül a szülői szeretettel és annak elnéző határaival; azon (az emberi értékeken) kívülre kerülnek az utódok jellemei, érdekvédelme], csak saját tekintélyének őrzése, féltése, megmentése tölti be egész szívét és agyát. **[Azért időközben alaposan megváltozott a leányzó fekvése...]**

Nem hallgat fia kéréseire, sértegeti Teiresziászt, istenkáromló kijelentésre ragadtatja magát. Makacs ragaszkodása tévedéséhez szinte már a téboly határát súrolja. Bukása nemcsak egy embernek, hanem uralkodói magatartásának is veresége.

A sorsfordulatot látszólag afféle “isteni közbeavatkozás”, a jós által közvetített isteni végzés idézi elő. De csak látszólag van így. Szophoklész az emberi jellemből bontja ki a tetteket, az előzményekből a következményeket. A vak jós csak azt látja, tudja, amit az elvakult Kreón képtelen volt meglátni, megérteni. Teiresziász semmivel sem mond többet, mint amit már Haimón is közölt. **[Nem mindegy ki mondja...! Ez az eltelt évezredek alatt mintsem változott!]** Akkor Kreón végzetesen félreértette fiát, Teiresziász indulattól fűtött egyértelmű szavait végre megérti. Nem az istenek sújtják le, saját bűnei roppantják össze.

Karjában fia holttestével **[meg tud maradni szülőnek]**, szívében felesége és gyermeke halála miatt érzett önvádjával **[meg tud maradni embernek]** Kreón saját haláláért fohászkodik, “a legszebb napért”, mely végső óráját hozza el.

Kreón sorsát azért nem érezzük tragikusnak, mert **nem vitathatatlan értékek pusztulását jelenti, magatartása** nem volt mintaszerű, inkább mélyen elítélendő. **[Ezzel szemben mainapság vitathatatlan értékek pusztulása ellen hadakozót is mélyen elítélik(!)..., de kik...(?)]** Összeomlása nem tragikus bukás, hanem **jogos büntetés [???**. Csak hibáinak kései felismerése, őszinte megbánása keltheti fel emberi részvétünket, de megbocsátani nem tudunk neki.

Antigoné **[egója]** nem Kreón ellen harcolt, nem akarta megdönteni uralmát. Pusztán erkölcsi tisztasága és jellemzilárdsága révén lett – egyéni szándékától függetlenül **[értelmetlen módon]** – a zsarnokellenesség hőse és mártírja. **[Viszont egyéni szándékának beteljesítésével, öngyilkosságával, egy tragikus folyamatot idéz elő, aminek sok szenvedő alanyán túl, Kreón büntetése szempontjából ez a beteljesített szándék igazságosztónak is tekinthető.]** Halhatatlansággal jutalmazott halála megrendít, de egyben felemel. Azt bizonyítja: létezik még erkölcsi érték és erő.

Antigoné hősi példája – történelmi koroktól függetlenül – arra tanít, hogy **embertelenséget még parancsra sem szabad elkövetni [ugyanakkora nemakarás akarásának a wu wei-nek a hasznossága is kiolvasható azok számára, akiknek szeme van hozzá]**. Magatartásának helyességét még akkor is elismerjük **[illetve annak fonákságát, túlpörgetettségét megláthatjuk]**, ha – adott esetben – Iszménéhez hasonlóan mi

magunk is “józanul”, “okosan” viselkedünk.

A darabnak talán azért is volt és van ma is rendkívüli hatása, mert a nézők rádöbbennek arra: valahogy ez a hősi, Antigoné-féle magatartás **[és a nemcselekedve cselekvés szemlélete]** hiányzik az életből.

Az 5. századi Athén polgárát a demokrácia féltésének gondolja tehette olyan érzékennyé az egyéni zsarnokság minden megnyilvánulása iránt, hogy saját eszményeit látta megtestesülve Antigoné alakjában.

Babits Mihály állapítja meg Szophoklész művészetéről: “Szophoklésznel sohasem uralkodnak a részletek. De éppazért minden részlet fontos és tökéletes. Az utolsó szolga-szereplő kész jellem- és sorstanulmány, az utolsó mondat is kiszámított műremek. Minden szó, minden verssor az egésznek hatását szolgálja. – Tökéletesség, első és egyetlen, soha meg nem ismétlődő pillanata a fejlődésnek. Lehet-e a jég forró? Lehet, egy másodpercre, egyszer, egyetlenszer, a legelőször, mikor váratlan hozzáérsz. Ehhez hasonlítom Szophoklész tökéletességét.”

[Vajon az író tudatában volt-e az általam említett, a hétköznapiól eltérő, azon túlmutató szemlélet-síknak? Szándékosan hallgatta el ezt az aspektust, vagy véletlenül került bele ez a lehetőség a műbe?]

*****

Antigoné, Antigoné szerkezete, fő konfliktusok, szereplők jellemzése

LETÖLTÉS

Antigoné

3-as egység: Egy színhely van – más színhelyekről csak mesélnek -, a mű egy nap alatt játszódik le – a múltra a párbeszédekben utalnak – és egy eseményről szól.

A cselekmény egy szálon fut. A kardal is fontos a műben, kettős szerepe van: elválaszt és összeköt. A sorsnak is nagyon fontos szerepe van: az emberi sorsot az istenek szabják ki, és a sors meghatározza az emberi életet.

Témája

Az Antigoné című mű a thébai mondakör egyik eleme. Két értékrend összeütközéséről szól. A konfliktus Eteoklész és Polüneikész halála miatt kezdődik. Eteoklész és Polüneikész Oidipusz király fiai, akik egymás ellen harcoltak és egymás keze által haltak meg. Polüneikész volt az, aki a hazája ellen harcolt, ezért Kreón megtiltotta, hogy eltemessék, de Antigoné a király parancsa ellenére eltemeti testvérét. Ahhoz hogy megértsük az Antigoné-t, ismernünk kell Oidipusz király történetét, a thébai mondakört.

Szereplők

- Antigoné (Haimón menyasszonya)
  - Iszméné (Antigoné testvére)
  - Kreón (a király)
  - Haimón (Kreón fia, Antigoné vőlegénye)
  - Teiresziász (vak jó)
  - Euridiké (Kreón felesége)
  - Őr
  - szolga
  - thébai vének kara
- emlegetik:
- Eteoklész (védte a várost)
  - Polüneikész (vársora támadt)
  - Oidipusz + thébai mondakör szereplői

Szerkezete:

1. Expozíció, alapszituáció

Antigoné és Iszméné testvérei meghalnak. Két törvény áll egymással szemben: az istenek ősi, íratlan törvénye – a halottat mindenképp el kell temetni – és a királyi törvény. Kreón parancsa az, hogy Polüneikészt tilos eltemetni. Antigoné, a király parancsa ellenére el akarja temetni testvérét, de Iszméné Kreón törvénye mellett áll, de Antigoné hajthatatlan.

2. Bonyodalom

Antigoné mégis eltemeti a halott testvérét. Kreón lelkeben felerősödnek az indulatok, amiért megszegték a törvényeit, ezzel együtt megsértették a hiúságát és a büszkeségét, ezért a belső harc bosszúra sarkallja. **[Többek között Antigoné magatartása precedenst teremt a rendbontásra.]** Ekkor még azt hiszi, hogy egy

merész férfi a bűnös, de később Antigoné lelepleződik.

3. Válság, cselekmény kibontakozása

Több késleltető elemmel.

Antigonét Kreón elé viszik. A két főszereplő érvei összeecsapnak, Antigoné mégis büszkén vállalja a tettét. Iszméné bűnrészességet akar vállalni, de Antigoné ezt nem engedi. Eközben megjelenik Haimón, Kreón fia, Antigoné vőlegénye, aki érvekkel próbálja apját, hogy hagyjon fel örült tervével, hiszen a város nemhogy elítéli, de dicsőíti Antigonét az istenes tetteért. Kreón viszont egyre önzőbbé válik, érvei csupán személyes jellegűek. Antigonét sziklabörtönbe záratja.

4. Sorsfordulat, tetőpont

Megjelenik a vak jó, Teiresziász, és kéri Kreónt, hogy tegye jóvá tévedését, ne makacskodjon tovább, de Kreón összeesküvésre gyanakszik, nem hallgat a jóra, sőt durván sértegetni kezdi. A vitában a vérig sértett jó megvetéssel fordul el a királytól, de előtte elmondja baljós szavait, miszerint Kreón a halottakért váltságul a fiával fog fizetni, és a házat hamarosan férfiak és nők sírása tölti be. Kreón e szavak hatására összetörik, bizonytalan lesz, és kétségbeesve kér tanácsot a karvezetőtől, aki gyors cselekvésre ösztönzi. Azt tanácsolja neki, hogy engedje szabadon Antigonét és temesse el Polüneikészt. Kreón visszavonja korábbi parancsait és **megkísérli visszafordítani a helyzetet.**

5. Végkifejlet, katasztrófa

Bár Kreón **felismeri hibáit és megbánja tetteit**, a helyzetet már nem tudja visszafordítani, minden késő. Antigoné, Haimón és Euridiké öngyilkos lesz. Kreónt az istenek étellel büntetik, bár ő a saját halálát kívánja. Teljesen összeomlik és hatalmas büntudata lesz, de összeomlása nem tragikus bukás, hanem jogos büntetés.

[Ez a kifejezés a „hivatalos” szövegrészletekben több helyen is előfordul, ezért érdemes ezen elmélázni egy keveset.]

Úgy gondolom, hogy minden „szembeszél” dacára, nem túlságosan nehéz elismerni, belátni, hogy Kreón alapvetően a hazáját szerető, az árulót, a haza ellen támadót megvető, azt semmibe vevő karakterjegyeket visel. Ilyenkénti magatartásában, bár ez nem egészen egyértelmű, de vélelmezhető, hogy a saját érzelmein felülemelkedni képes, már amennyiben az a tény sem kerüli el a figyelmünket, hogy a saját rokonával sem tesz kivételt... Minden bizonnyal egy spontán megnyilvánuló típus, ami nem meglepő, ha a politikusi képességeinek hiányát is figyelembe vesszük.

Valójában mi volt Kreón bűne?

Büszkeség...? Hatalmi vágy...? És most sorolhatnám azokat a további hiányosságait, amit a „hivatalos” szövegek több helyen sorolnak. Azonban ezek leginkább gyarló hiányosságok, amiknek a jó része mindannyiunkban megtalálható. Ki az közülünk, aki mentes ezektől a gyarlóságoktól?

Bűnös? Milyen bünt követett el? Amiket hátrányára, vele szemben fölhoznak, azok közül mi az ami a bűn

kategóriába sorolandó? Melyik politikus nem ilyen? Nem elképzelhetetlen, hogy a „jogos büntetés”-t követelők, a bűnhődését jogos büntetésnek érzők közül kerülnek ki az alkalmi lincselők?]

Fő konfliktusok

Antigoné ↔ Kreón

A fő konfliktus, vagyis az alapkönfliktus Antigoné és Kreón között van.

Két értékrend összeütközése teremti a konfliktust. Kreón szerint **Polüneikész hazaáruló**, és mivel úgy gondolja, hogy övé minden hatalom, megtiltja, hogy eltemessék. Szerinte Eteoklész tisztességet érdemel, de Polüneikészt ellenségnek tekinti. „A jónak rossznak egy a jussa nem lehet.” Antigoné szerint viszont **az isteni törvényt még a király sem változtathatja meg [következmények nélkül]**, így a végső tisztelet mindenkinek kijár. Szerinte testvért eltemetni szegyen nem lehet, ezért büszkén vállalja tettét. „Az én vezérem a szeretet, s nem a gyűlölet.”

Antigoné ↔ Iszméné

Antigoné és Iszméné között is konfliktus keletkezik, hiszen Iszméné inkább Kreón mellett áll **[?ez túlzás!]**, fejét hajtja a zsarnok előtt, bár nem ért egyet vele. Iszméné félti a saját bőrét, és Antigonét is próbálja lebeszélni arról, hogy a király parancsát megszegje. Antigoné viszont hajthatatlan, Iszménére nem hallgat, és haragszik is rá egy kicsit, amiért ő nem akar kiállni Polüneikész mellett.

Kisebb konfliktusok: – Haimón ↔ Kreón

– Teiresziász ↔ Kreón

– Iszméné ↔ Kreón

Néhány szereplő jellemzése

Antigoné:

Antigoné egy fiatal királylány. Pozitív személyiség. Családszerető, fontosak számára a szokások, a hagyományok. Érzékeny, érzelmekkel teli ember. Egy határozott, magabiztos lány, aki tulajdonképp túl makacs, megrendíthetetlen, de bátran vállalja tetteinek következményeit. Ő az egyetlen, aki a lelkiismeret parancsát életénél is drágábbnak tartja. A halált értelmetlennek tekinti, nem tartja dicsőségesnek. Ragaszkodik az élethez, nagy az életszeretete. Utolsó kívánsága, hogy ítéloi is ítéltessenek igazságosan.

Kreón:

Kreón célja, hogy a város békéjét helyre állítsa és fenntartsa. Zsarnokként viselkedik, nem hallgat senkire, nem befolyásolható. Semmi nem tudja döntését befolyásolni, tévedhetetlennek érzi magát. Kreón ítélete nem igazságos, mégis túl makacs, hajthatatlan, határozott. A tragédia végén saját bűnei miatt omlik össze.

Iszméné:

Iszméné óvatos, törvénytisztelő lány. Nem meri kimondani, amit érez, amit gondol. Fejét hajtja a zsarnok előtt, bár nem ért egyet vele. Nem segíti testvérét, Antigonét Polüneikész eltemetésében, de mikor Antigonét

vádolják, ő bűnrészességet akar vállalni és ez valamelyest a családszeretetére, és becsületességére vall **[?ez túlzás!]**.

Haimón:

Haimón bölcs, okos érvekkel próbálja apját meggyőzni, hogy lássa be hibáit, bár ezzel szembeszáll apjával, szembeszáll a kor értékrendjével. Nem tiszteli a kort, a tekintélyt.

Inkább Antigonét, a szerelmét választja, ő mindennél fontosabb neki.

Teiresziász:

Teiresziász kívülálló, így tárgyilagosan tud ítélni. Bár vak, ő lát a „legtisztábbban”, a külsőségek, érzelmek nem befolyásolják. Biztos az érveiben, semmi nem rendíti meg, a teljes tudás birtokában van.

Kar:

Az agg thébaiak kara.

Ők a legváltozóbba, kezdetben dicsőítik Kreónt, majd megpróbálják befolyásolni, végül elmarasztalják.

A megoldás

Igazi megoldás tulajdonképpen nincs, hiszen Antigoné, Haimón és Euridiké meghal. Mégis végül Antigoné embersége győz **[?ez túlzás győzelemnek nevezni!]**, a gögös zsarnok pedig megbukik. Kreón felismerte hibáit, de már késő, már nem tud semmit visszaváltoztatni, teljesen összeomlik, de **büntetése jogos**. A bűnös sem menekült meg büntetésétől és ez így igazságos **[?túl nagy árat fizet a késői belátása miatt!]**.

2018. szeptember 26.

Így a végefelé, még valami...

A pozitív jog hajnalán, a jogot a természetjogból próbálták meg levezetni. Később inkább csak a pozitív jog magyarázatásaként tettek kísérleteket arra nézve, hogy annak egyes passzusait a természetjog köntösébe bújtassák. Még később már ez sem volt fontos a doktorurak számára...

A legtöbb tragédia a természetjog és a pozitív jog egyes elemeinek, hacsak nem az egész jogrendszernek az antagonizmusából származik/adódik, erre vezethető vissza; azonban a legszebb emberi és a legmocskosabb humanidóta sorsok is ebből fakadnak, attól függően, ki hova pozicionálja saját magát.

2019. május 15.

Záró gondolatok

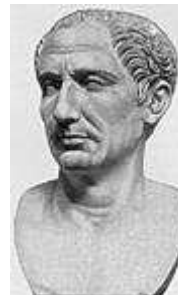
Az előzőekben megpróbáltam egy olyan síkot fölvezetni, ami a hétköznapi megítéléstől kissé különbözik, a profán-sztereotip véleményektől távol, (talán oppozícióban) áll, a hivatalos oktatási program szemléletétől is különbözik. A sort még tovább lehetne bővíteni: mitől különbözik még ez az imént említett horizont, azonban én úgy gondolom az összes közül ez utóbbi, az előírt tananyag önmagába(n)-zártága a legveszélyesebb, mert a fiatalok szemléletét, gondolkodását határolja, zárja egyfajta kalodába. Ez az írás lehet, akár egy kitörési lehetőség, alternatíva ennek a megkövesedett „kalodának”, ha nem is a szétfeszítésére, de mindenképpen az azon túli világ, lehetséges lehetőségek közül legalább egynek a megcsillantására. Shakespeare közismert drámájára hajazva: Nem védeni jöttem Kreónt és nem is dicsérni, azonban a rossz, mit ember tesz, túléli őt; a jó gyakorta sírba száll vele. Ezekre a dolgokra pedig (az okulásuk végett) kötelességünk ráébreszteni azokat, akiknek az ilyesmihez van akár egy csöppnyi affinitása is. És, ha már az imént szóba került Shakespeare, befejezésül álljon itt az idézett mű teljes, ide (is) vonatkozó részlete:

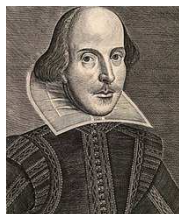
*Barátaim, rómaiak, földieim,
FigyeljeteK rám.
Temetni jöttem Caesart, nem dicsérni,
A rossz, mit ember tesz, túléli őt;
A jó gyakorta sírba száll vele.
Ez legyen Caesar sorsa is. A nemes
Brutus mondá, hogy Caesar nagyra
vágott:
Ha ez való, úgy súlyos bűne volt,
És Caesar érte súlyosan lakolt meg.*

*Most Brutus engedvén s a többiek
(S Brutus derék, becsületes férfiú,
S a többi is mind, mind becsületes),
Jövök beszélni holt Caesar fölött.
Barátom volt ő, hozzám hű s igaz.
De Brutus mondja, hogy nagyokra tört,
S Brutus derék, becsületes férfiú.
Rómába ő sok foglyokat hozott;
Váltságuk a közkinccstárt gazdagítja:
Ez nagyravágását jelenti-e?
Szegény ha jajdult, Caesar sírt vele;
A nagyravágásnak nem ily szelíd
Anyagból kéne szerkesztetve lenni:
De Brutus mondja, hogy nagyokra tört:
S Brutus becses, derék egy férfiú.
Láttátok a Lupercal ünnepen,
Háromszor nyújtám a koronát neki,
S ő visszatolta. És ez nagyravágás?
De Brutus mondja, hogy nagyokra tört,*

*S bizonyval ő derék egy férfiú.
Nem szólok én, hogy Brutusnak beszédét
Cáfoljam: azt mondom csak, mit tudok.
Mind kedvelétek őt és volt miért:
Mi tilthat el most érte sírnotok?
Vadállatokba szöktél, ó, ítélet,
S az ember ész nélkül maradt!
Türelnet!
Caesarral szívem ott a gyászpa-
don van:
Pihennem kell, míg hozzám visz-
szatér.*

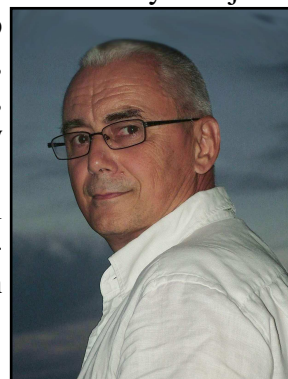
*****

Az Antonius gyászbeszéde Shakespeare Julius Caesar című drámájából. Fordította: Vörösmarty Mihály.

*****

Ez az idézet szintén eléggé ellentmondásosan ítéltető meg, azonban, mint minden esetben, itt is kissé hátrébb lépve, valami nagyobb távlatot véve könnyen rájöhettünk az érintettek sztereotip jellemzésének, megítélésének, ha nem is tarthatatlanságáról, de egy árnyaltabb vélemény lehetőségéről. (Gondoljunk csak Dante, Isteni színjátékának vonatkozó részleteire...) De ez már egy teljesen más történet...

Szekeres Ferenc, 2018. október 03.

Utóregések

Miután a föntieket papírra vettem éreztem, hogy valami még nem stimmel ebben a történetben. Mindenesetre nagyjából készre szerkesztettem, kértem hozzá ISBN számot és gyakorlatilag meg is feledkeztem róla. Időnként elébem került..., ilyenkor fölillant bennem egy pillanatra: „Ja igen ez is itt van még...”, de már ismét másfelé fordult a figyelmem. Nem nagyon izgattam magamat, mert tudom, hogy ilyenkor kár minden erőfeszítésért. Majd, ha jön az aminek jönnie kell, a hiányzó idea, vagy a készítés a közzétételre, vagy mittudomén, akkor majd minden belesimul a maga kerékvágásába...

Félre tettem tehát az egészet és nem nagyon reklámoztam senki felé sem...

Mostanra érkezett meg a válasz erre a különleges hiányérzet(m)re:

Szophoklész jelentős mértékbeli különbséggel mutat be, ábrázolta a két főszereplőt.

Antigoné a feminista nő (sztereotípiája), jellemábrázolásában sematikus, a/egy feminista nő allűrjei által van (elnagyoltan) körvonalazva. A harcos feminista nőideál, ami nem vezet semmire, semmi jóra, mint ahogyan az sem, ha a nemek elhagyják identitásukat. (Nem tartom valószínűnek, hogy a mű születésének idején súlyos problémát jelentett volna a feminizmus, annak idején egyáltalán szót lehetett volna ejteni erről a jelenségről, (hacsak nem az amazonok kapcsán, kuriózumként, elszigetelt jelenséggé, amúgy „vaktyúk

is talál szemet” alapon), viszont úgy tűnik ez a hajlam már akkor is jelen volt a gyengébbnek nevezett nem képviselőinek némelyikében.)

Az előzőekkel szemben Kreón, gyarlóságaiban is finoman kimunkált jellem, gazdag jellemábrázolással.

Az antigonéi feminista sztereotípa megrekedt egy bizonyos szintre, vagy degresszív irányultságot vesz az abszolúthoz képest és sémákban „gondolkodik”; ezzel szemben a kreóni attitűd változni-, és pozitív irányultságba fejlődni képes jellem, valóban gondolkodik; habár (induláskor) előnytelen tulajdonságokkal rendelkezik, a környezeti hatásokat érzékeli, feldolgozza, azokra kreatívan válaszolni képes, ennek következtében olyan irányban mozdul, aminek köszönhetően ezen az előnytelen jellemen túl-, felül tud emelkedni. Problémája sok ember problémája, vagy még inkább sok ember (meg)vezethetőségének problémája.; miszerint a társadalmi törvényeket, erkölcsi parancsokat (mindenképpen egy „virtuális világ” látszat(nem valós)előírásait, mint például egy tetem temetésének kényszere, ami a természetben nem fordul elő kényszerítő törvényként), a természeti törvények (mint pl. a létfenntartás) elé sorolják, ezek között nem találják a kívánatos prioritást.

Kreón problémáját, tragikumát, magát a tragédiát Antigoné, az ősfeminista magatartása, illetve a felismerés és az események sebességének disszonanciája okozta.

Ki a szenvedő (alany)...? A kérdés költői...; a választ mindenki maga adja meg (a maga számára)!

2018. november 22. hajnalban

*****

No, (azt hiszem) itt szabadult el a pokol... Ismerem jól ezt az érzést, ellenállhatatlan és káros (a számomra).

KV főzés közben beindultak..., mit beindultak(?), rám ömlöttek, elborította, maguk alá temettek, rám özönültek a kapcsolatok... Működésbe léptek a kapcsolódások, a kapcsolatok, az én/En kapcsolataim... Nem akartam, de megindultak, maguktól... És ezt követően, ahogyan az

már több alkalommal előfordult, bekattant valami...

„A víz megy, marad a Hegy” jött elő bennem...

Miféle marhaság ez...?

Kétségtelenül Li Taj-po hangulatát idézi ez a mondat, amit egy (kissé) bizarr kompozíciójú ivókúton láttam néhány éve (legalább is valami hasonló felíratra emlékeztem) és ami a minap KVfőzés közben, az „Antigoné-tanulmányom”-hoz jött elő váratlanul, az alábbiakkal együtt, azonban úgy érzem itt is megállja a helyét, tehát (mindjárt) ide fogom másolni, csak előbb...

Mivel nem voltam egészen biztos a szöveg tekintetében, utánanéztem annak pontosítása érdekében és az alábbi találtam az ivókútra vésve: A víz szalad, a kő marad.

A lényegét tekintve nagyon hasonló és továbbra is marhaságnak tűnik...

Utánanéztem a szöveg eredetének is. Wass Albert, „Üzenet haza” című versének refrén-szerű sorai. Nagyon elcsodálkoztam. Albi bá' nem szokott, csak úgy leírni ilyen hülyeségeket...(!), vagy csak nem kellő

gondossággal idézték a mestert és a szövegkörnyezetből kiragadott rész egyfajta „metanoiának” esett áldozatul?

No, lássuk csak azokat a „maradó hegyeket”...

(A valóságban a fordított sorrendben jöttek a dolgok; ilyen módon rendezve talán jobban illeszkedik a témához.)

Egyrészről:

Tegnap találkoztam egy olyan bátor nyúlal, akinek már-már eposzi jelző-je, egy epitheton ornans-a, a „focizik és még pénzt is kap érte”. Ezen túl jelenleg építőipari tanulmányokat folytat.

Építőipar, (a közvélekedés sommás előítéletével élve), ahová a résztvevők jó részét, zömét egy sajátos kontraszelekció válogatja és ahol alkalmanként igen jó pénzekre lehet szert tenni, aránytalanul kevés befektetéssel/munkaráfordítással. Akit én ide most megidézek, feltehetően ehhez a „zöméhez” tartozik. Szerecséjére olyan környezetbe került, forgolódik mostanság, ahol ez a kettő a mérték, azonban érdemes föl hívni a figyelmet arra, hogy (a vele kapcsolatban tapasztaltakból úgy tűnik,) emberi neveltetést aligha kapott. A jelek szerint az én környezetembe nemigen kívánczik befurakodni, viszont annak használatára törekszik.

Egyenlőre ennyit..., most lépjünk eggyel tovább... De továbbra is tartsuk eszünkbe, ne feledjük a „sztereotíp” gondolkodás fogalmát és azt, hogy az Antigonéhoz hasonlóan, miként lehetséges egy bizonyos dologról homlokegyenest ellenkező képet meglátni, pusztán a perspektíva megváltoztatása által...

Másrészről:

Talán mások számára is közismert a „víz-hasonlat”... A víz, ami kivájja a köveket, képes omlasztani a kemény sziklákat is. Amikor a lágy felülkerekedik a keményen, a gyengébbnek tűnő, az erősön.

Ilyen értelemben pontosan a szikla az, ami idővel eltűnik és a víz az ami magára marad.

Ezért időtlenség az idézet, viszont a vers utolsó sora teljesen átfordítja, helyre billenti az egészet: „Mert elfut a víz és csak a kő marad,/de a kő marad.”

Így már jelentősen módosul a leányzó fekvése, sőt a téma említésre került korábban a „Felcseperedett”-ben és jött ezzel kapcsolatban néhány (korábban közölt) feriku is.

Micsoda gyönyörű metafora-rendszer, milyen nagyszerű ív...! De a szóban forgó idézet, úgy magában, mekkora nagy baromság...(Még akkor is, ha kőbe van vésve egy közkút kávéja peremének záró-falán.)

Wass Albert: Üzenet haza

Üzenem az otthoni hegyeknek:

a csillagok járása változó.

És törvényei vannak a szeleknek,

esőnek, hónak, fellegeknek

és nincsen ború, örökkévaló.

A víz szalad, a kő marad,

a kő marad.

Üzenem a földnek: csak teremjen,

ha sáska rája is le a vetést.

Ha vakond túrja is a gyökeret.

A világ fölött öröködik a Rend

s nem vész magja a nemes gabonának,

de híre sem lesz egykor a csalánnak;

az idő lemarja a gyomokat.

A víz szalad, a kő marad,

a kő marad.

Üzenem az erdőnek: ne féljen,

ha csattog is a baltások hada.

Mert erősebb a baltánál a fa

s a vérző csonkból virradó tavaszra

új erdő sarjad győzedelmesen.

S még mindig lesznek fák, mikor a rozsdá

a gyilkos vasat rég felfalta már

s a sújtó kéz is szent jóvátétellel

hasznos anyaggá vált a föld alatt...

A víz szalad, a kő marad,

a kő marad.

Üzenem a háznak, mely fölnevelt:

ha egyenlővé teszik is a földdel,

nemzedékek örváltásain

jönnek majd újra boldog építők

és kiássák a fundamentumot

s az erkölcs ősi, hófehér kövére

emelnek falat, tetőt, templomot.

Jön ezer új Kőműves Kelemen,

ki nem hamuval és nem embervérrel

köti meg a békesség falát,

de szenteltvízzel és búzakenyérrel

és épít régi kőből új hazát.

Üzenem a háznak, mely fölnevelt:

a fundamentom Istentől való

és Istentől való az akarat,

mely újra építi a falakat.

A víz szalad, a kő marad,

a kő marad.

És üzenem a volt barátainak,

kik megtagadják ma a nevemet:

ha fordul egyet újra a kerék,

én akkor is a barátjok leszek

és nem lesz bosszú, gyűlölet, harag.

Kezet nyújtunk egymásnak és me-

gyünk

és leszünk Egy Cél és Egy Akarat:

a víz szalad, de a kő marad,

a kő marad.

És üzenem mindenkinek,

testvérnek, rokonnak, idegennek,

gonosznak, jónak, hűségnek és alá-

valónak,

annak, akit a fájás űz és annak,

kinek kezéhez vércseppek tapadnak:

vigyázatok és imádkozatok!

Valahol fönt a magos ég alatt

mozdulnak már lassan a csillagok

s a víz szalad és csak a kő marad,

a kő marad.

Maradnak az igazak és a jók.

A tiszták és békességesekek.

Erdők, hegyek, tanok és emberek.

Jól gondolja meg, ki mit cselekszik!

Likasszák már az égben fönt a rostát

s a csillagok tengelyét olajozzák

szorgalmas angyalok.

És léssen csillagfordulás megint

és miként hirdeti a Biblia:

megméretik az embernek fia

s ki mint vetett, azonképpen arat.

Mert elfut a víz és csak a kő marad,

de a kő marad.

Bajorerdő, 1948.

Egyenlőre erről is legyen elégséges ennyit..., most lépünk még eggyel tovább... De továbbra is tartsuk eszünkbe, ne feledjük a „sztereotip” gondolkodás fogalmát és azt, hogy az Antigonéhoz hasonlóan, miként lehetséges egy bizonyos dologról homlokegyenest ellenkező képet meglátni, pusztán a perspektíva megváltoztatása által...

Továbbá:

Tehát ott tartottunk, tartunk éppen, hogy (talán mások számára is közismert) az a bizonyos „víz-hasonlat”... A víz, ami kivájja a köveket, képes omlasztani a kemény sziklákat is. Amikor a lágy felülkerekedik a keményen, a gyengébbnek tűnő, az erősön.

De nézzük csak meg ennek a gondolatnak a „fizikáját”, „morálját”...

A víz a legkisebb ellenállás irányába mozdul. A sziklatorony magában áll, dacol az idővel és az elemekkel. A víz semmi hozzá képest. Viszont (a termodinamika II. fő tételének megfelelően) a víznek segít az entrópia, a sziklatoronynak viszont, nem, hogy nem segít, de egyenesen ellene van.

A sziklának elvei vannak, dacolni a nehézkedés tör-

vényével. A víz elvtelen, megalkuvó...

Ez lényeges: a sziklának elvei vannak; az elvek pedig nagyon komoly dolgok. Mert az elv olyan mint a fing; tartja az Ember, amíg tudja... És a szikla komolyan veszi, akár az Ember... Tartja magát, amíg bírja... A víz pedig elvtelen...

A szikla ilyen formán a valaki/valami... A semmi mindig tönkre teszi, megbontja a valamit... Nézzük csak, gondoljunk csak a tömeg (a humanidóta) és az Ember viszonyára, relációjára...

Gondoljunk csak vissza Antigoné, vagy még inkább Kreón megítélésének paradigmájára... És gondoljunk vissza Wass Albert hegyére és vizére..., vagy a „vítípusú” focistára, akinek az elvtelenség az elve...

–Nem mindegy dolgok ezek? Mít töltöd az idődet ilyen szörszálak hasogatásával? – szegezhetnék nekem a kérdést, amire a válaszom:

– Hát, nem..! Nem mindegy dolgok ezek, sőt...! És van olyan, aki portfólióra, kamatlábra cseréli el magát, én meg erre...; de ez már az én magánügyem!

2018. december 2. 07.30 (KV főzés közben)

****

Még 2017 novembere környékén elkezdtem egy tanulmányt a „hűség”-ről. Ez a kézirat most váratlanul került a kezembe és a témához kapcsolódó (alábbi) rész(let)re bukkantam benne:

Júdás (Júdás Iskáriótes)

Néhány napja amikor csak úgy lestem kifelé a fejemből, előjött valami... Megdöbbsentem...

Még át kell gondolnom...

Valamikor a 90'-es évek közepén írtam le a „Gondolatok a sziklafalon”-t. Már akkor is megdöbbsentem, sok részt vissza is töröltem, amint leírtam, utána csak visszapötyögtem, ha lehetett finomított változatban..., de nem sok helyen lehetett...

A sztereotípiák: Júdás az áruló, a hűtlen, aki eladta, kiszolgáltatta Jézust.

Megfontolások: Júdásnak hasonló a viszonya Jézushoz, mint a gyilkosnak az áldozatához. Csakhogy a gyilkost (valójában) el lehet-e ítélni a tettéért?

Állítólag, büntetésül, Lucifer a pokol legmélyebb bugyrában, azóta is napi rendszerességgel marcangolja Júdás fejét a tettéért.

De valójában miért?

Ha ez így van, akkor Lucifer nem az árulásért, nem a hűtlenségért (mint bűnös dologért, ezért nem is büntetheti, hiszen ezzel minden bűnös az ő malmára hajtja a vizet) teszi mindezt Júdással; ez nonszensz, ez groteszk... Lucifer azért lehet zabos Júdásra, mert a Jézust keresők előtt felfedte a keresett személyt, ezzel lehetővé tette annak kereszthalálát és egyben a megváltást is.

Ha nincsen Júdás, nincsen megváltás! Viszont a megváltással Lucifer egész addigi munkája dőlt dugába. Lucifer ezért orrolhat Júdásra...

Júdás egy eszköz volt Jézus kezében. Kielégítette Jézus kívánságát, megfelelt az elvárásainak.

2017. november vége

****

Ide kíváncszna még a „Szeretet termodinamikája” (munka)című tanulmányom, amit most mellőzni fogok, egyrészt, mert már évek óta csak kéziratban és jó része ott is csak vázlatosan áll rendelkezésre, másrészt az én ízlésem szerint is túlságosan messzire vezetne ennek a témának az elővétele.

2018. december 6.

A történet itt akár véget is érhetne, sőt sokáig úgy is volt, hogy itt jön el a vég, aztán mégsem..., időközben elkészült a **HEGYESSZERELME(TE)SKÖNYV**-em, ami többek között ez utóbbi témát is bővebben érinti. Ide teszem, a végén a témához illeszkedő némi kiegészítéssel:

HŰSÉG- TISZTESSÉG

Egy iskola legfőbb követelménye mindenkivel szemben, hogy legyen hű önmagához.

hűség kérdése – a válasz, ami elválaszt, ami választás, elkülönítés

A választás – a választás következménye – hogyan lesz ebből Tisztesség/Felelősség? (C-B)

Több mint tíz éve már, hogy ezzel a kérdéssel elkezdtem foglalkozni. Az évek során sokak véleményét meghallgattam erről a témáról és sok oldalról próbáltam megvizsgálni ezeket a fogalmakat, belehatolni a valódi lényegükbe.

Nem osztok meg most mindent ami a tudomásomra jutott, csak egyfajta zanzát teríték ide.

Mik azok a dolgok, amikhez úgy általában hűségesnek szoktak lenni az emberek, sőt másoktól is elvárják ezt a magatartást?

Hűség a hazához..., ami adó címszóval elszedi a pénzüket, hogy azután egy részét magánzsebekbe töltsesse.

Hűség a nemzethez..., ahová, (ha a nemzet kiváló), akkor minden korcs oda igyekszik és előbb utóbb nem lesz miért hűnek lenni hozzájuk, ha meg nem kiváló a nemzet, akkor meg mi szükség a hűségre. (Persze, ha te magad nem vagy kiváló, akkor egy gyarló közösség irányába is örömmel mutatod a lojalitásodat.)

Hűség egy nőhöz/férfihez... Kihez? Az első olyanhoz, aki jogot formál(t) rád(?), vagy valami másak rendezőelvek? Ahhoz, akinek nagyobb szüksége van rád? De, ki az, aki ezt eldönti és, ha te leragadsz (az elsőnél, aki jogot formált rád), azt követően hogyan is derülhetne ki, hogy kinek lehetne rád bármiféle szüksége...?

Hűség egy csapathoz, klubhoz, vagy valami hasonlóhoz..., ugyan már!

Hűség az Istenhez..., de melyikhez?

Hűség a családhoz..., akik megtagadnak azért, ha a hűséged közben Ember próbálsz maradni.

Hűség a Kedveshez..., aki (csak idő kérdése és) törvényszerűen el fog hagyni, vagy, ha nem ő, akkor te őt és ezzel megszeged a magad által vállalt kötelezettséget. (A kérdés csak az, hogy melyik temeti el a másikat és melyik az, aki még egy kicsit itt marad? A halál nem foglalkozik Kedves(ségg)el, csak teszi a dolgát, még akkor is, ha ezzel bárkit hűtlenségbe taszít...)

Akkor kihez(?), mihez legyek, lehetek hűséges?

Kizárólag (ten)magamhoz!

Hűségesnek lenni V A L A M I H E Z nagyjából az ortodox karácsony esetét mintázza, ami az égi lényegét veszítette el a kalendárium betűihez történő végletes hűségével. Hamis tradíció(?), talmi szertartásrend(?), szemfényvesztő liturgia ez (is)? Viszont (ez) nem tőlem függ, nem rajtam múlik..., (hogy elfogadom, vagy nem, hogy elutasítom, vagy azonosulok vele, az már igen).

A minap találkoztam egy férfival, aki mindig törvénytelen házasságban élt, akinek a négy gyereke, négy különböző nőtől volt. Amikor rákérdeztem: „Mi van a »lányokkal«, milyen a viszonyuk egymáshoz?”

„Ki nem állhatják egymást!” – volta válasz.

Ezzel szemben...

Öttömösön, egy férfi nagy harmóniában él három (törvénytelen) „feleségével” és nyolc gyerekkel egy fedél alatt...

Akkor most ki mihez, kihez hűséges... Hűségesek vagyunk-e magunkhoz, vagy csak a magunkba foglalt, fogadott ideákhoz, egónkhoz, konformitásunkhoz...?

2018. december közepe

Tisztesség, hűség, bűn(össég)

hűség, mint a tisztességtelenség forrása – mi a tisztesség(telen)?

Elöljáróban:

- a jó és a rossz fogalmának „sikamlóssága”.
- az Ember mint (az egyedüli aki) kettős törvény alá eső lény
- Társadalmi norma – a Természet normája
- Természetjog – pozitív jog

Indirekt megfogalmazás a saját véleményem: „Tisztességtelenség az, amikor valamit, vagy valakit, valami, vagy valaki akadályoz a saját megvalósulásában” (pl. kundabuffer szerv beültetésével anélkül, hogy azt kérték volna az érintettek).

Ezt erősíti az Analóg hegy: „Egyetlen jog van: a jog valóban lenni.”

P bátyó esete az apai intelmekkel

P bátyó, annyira tisztelte az apját, hogy (saját megfogalmazása szerint), 24 évesen még a „térdéig sem ért” föl. Az apja legfontosabb intelme:

Péter – hűséget jelent. Hűséget:

1. önmagadhoz, családdodhoz, Teremtőhöz
2. önmagadhoz – családdhoz - hazádhoz
3. családdodhoz – hazádhoz - Istenhez

Kegyelmi állapot (lásd valamelyik SzeFe könyvben) – Aquinói Szent Tamás Istenérvei között: „*Tapasztalati tény, hogy a világban változás van. Azonban változtatni annyit jelent, mint átvinni valamit potentiából actusba, de ezt csak actusban lévő lény teheti meg, viszont nem lehet valami ugyanabban az időben, ugyanabból a szempontból actusban is, és potenciában is, ezért lehetetlen, hogy valami önmagát változtassa...*”

Mit lehet mégis tenni? (V.ö.: Zsolt véleményével és a bűn fogalmával)

Befelé figyelni és ami ott történik, annak nem ellenállni, aszerint és a lelkiismeretünk szerint cselekedni, **wu wei** és a „**3 szó, ami 6**”

A rendezőelvek tekintetében (is) kár kívülről segítséget kérni. Bárhova is fordulunk, amire hivatkozik bármi is lehet, akár csak egy fikció, akár maga a valóság, de mi biztosan nem voltunk ott... honnan tudhatnánk (mi volt ott)? (Akár az Evangélium (amire a felolvasáson I hivatkozott), akár a Belzebub meséje, vagy a Mester és Margarita Jerusaleim-ja...)

A külvilág tényeiről tisztán logikailag nem, csakis tapasztalati eszközökkel tudunk ismereteket szerezni. Ez azt jelenti, hogy tiszta spekulációval nem lehet eldönteni a világ tényeire, entitásokra vonatkozó állítások igazát.

Spekulációkkal nem lehet érvelni, csak az élmény, az átélés a tapasztalat az ami használható érvként, bár az is csak szubjektív... de mindenkinek a saját világa, hite szerint adatik...

Annyi út vezet Istenhez, ahány Ember él a földön... Ahány Ember és nem ahány humanidóta!!!

Hűség kihez(?), mihez? Mik a rendező elvek?

Tenmagamhoz....!

A legnagyobb bűnt az követi el, aki tudja, hogy valami tisztességtelen, de mégis megcsinálja/megteszi. Azt hiszem ennek figyelembevételénél szükséges a tudat létét is feltételezni.

A téma, a fogalom kapcsán fölvetődik a szabadosság és a szabadság kérdése

Szabadosság: amikor azt teszem amit akarok, amihez kedvem van, amit/ahogyan a kedvem tartja...

Szabadság: amikor korlátok, mindenféle kényszer nélkül tehetem a feladatomat, azt, amiért megszülettem...

Hiába vagyok tisztességes és adok másoknak szabadságot, ha ők a szabadosságukkal rabságba kényszerítik saját magukat...

2019. január 24. (03.00-05.00)

✕

hűség és az önfeláldozás (önzetlenség) kapcsolata az önfeláldozás és az önzetlenség inkább a szeretet fogalomköréhez tartozik és nem nagyon hozható össze a hűséggel. Ha mégis, akkor az önfeláldozás, mint hűség tenmagadhoz...

Önzetlenség - adok-kapok
bunyó - adok, mert kapok (bizonyos szubkultúrákban)

„szeretet” - kapok, mert adok, adok, hogy én is kapjak, kaphassak (bizonyos közösségekben, kiszolgáltatottság, hierarchia)

2019. legeleje

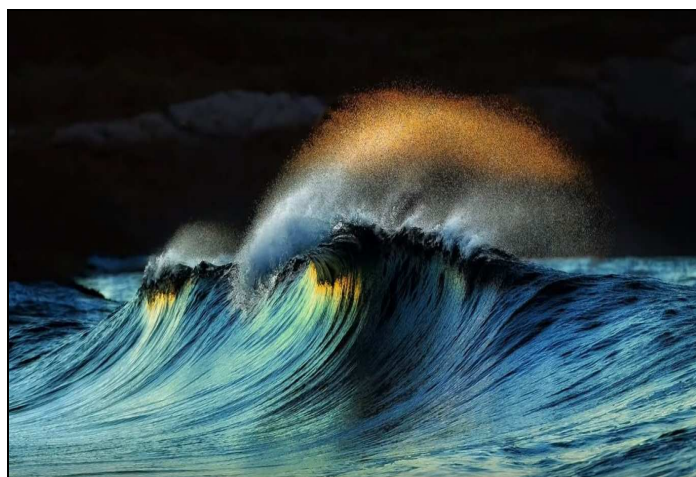
✕

Az energia és a szeretet analógiája

víz – gáz – villamos – hálózatok

Körülményes a kitermelés helyétől a fogyasztókhoz eljuttatni, Elég korlátozottan, illetve nem raktározható betáplálás – elosztás – transzformálás – kondenzálás – tárolás – fogyasztó

2019. legeleje

A föntiek tükrében nézzük meg: **Ebben a történetben, mi is (volt) valójában a tragédia (okozója)?**

Talán az is lehet egyfajta meglátás, erre a kérdésre egy bizonyos válasz, hogy Antigoné és Kreón egyaránt hűségesek voltak önmagukhoz, azonban, azon kívül, hogy ez a magatartásuk a szociális beágyazódás folytán, azt figyelembevételével konfliktusok forrását eredményezte, ráadásul a tisztesség fogalmát is tévesen használták, nem megfelelően értelmezték és olyan dolgokat tekintettek tisztességtelennek, amik valójában nem gátoltak senkit a saját maga kiteljesedésében, megvalósulásában...

2019. április 25.

